

ARUANNE

PARIMAD PRAKTIKAD JA VÖRDLEV UURING:

rassismi, ksenofobia

JA MUUDE
SALLIMATUSE VORMIDE
VASTASE LÄHIPOLITSEI
TEENUSED,
STRUKTUURID,
STRATEEGIAD NING
METOODIKAD

<http://www.proximitypolicing.eu>

„Asutatud üheskoos Euroopa Liidu
õiguste, võrdõiguslikkuse ja
kodakondsuse programmiga”

Rassismi, ksenofobia ja muude
sallimatuse vormide vastane
lähipolitsei

Autorid:

Sonia Pozzi, Deborah De Luca ja prof Maurizio Ambrosini – Milano Ülikool

Partnerid:

Justiitsministeerium. Diskrimineerimisvastase võitluse ja põhiõiguste meeskond. Soome
Madridi munitsipaalpolitsei. Hispaania
Riia munitsipaalpolitsei. Läti
Politsei ja Piirivalveamet. Eesti
Lissaboni politsei. Portugal
Milano Ülikool. Itaalia
TRABE Assotsiatsioon. Hispaania
Õiguste Kasutamise Sihtasutus. Bulgaaria
Vihakuritegude osakond Bradfordis. Suurbritannia

Kooskõlastamine:

Integratsiooni ja humanitaarvaldkonna peadirektoraat. Hispaania rassismi ja ksenofoobia
vaatluskeskus. Töö-, migratsiooni- ja sotsiaalkindlustuse ministeerium. -

Käesolev trükis on toodetud Euroopa Liidu õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi rahalisel toetusel. Käesoleva trükise sisu eest vastutavad üksnes vahetud partnerid ning seda ei saa mitte mingil juhul pidada Euroopa Komisjoni seisukohtade kajastuseks.
--

„Asutatud üheskoos Euroopa Liidu õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmiga”

Rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastane lähipolitsei

Lähedus – lähipolitsei rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu

Toetusleping JUST/2015/RACC/AG/BEST/9012

TV1 parimad praktikad ja võrdlev uuring: teenused, struktuurid, strateegiad ja meetodikad

ARUANNE

Parimad praktikad ja võrdlev uuring: rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastase lähipolitsei teenused, struktuurid, strateegiad ning meetodikad

(toimetajad Sonia Pozzi ja Deborah De Luca – Milano Ülikool)

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. ÜHTNE LÄHTEPUNKT: RASSISMI JA DISKRIMINEERIMISE VÕTMESÕNAD NING ÜHTNE ÕIGUSLIK RAAMISTIK	5
1.1. VÕTMESÕNAD	5
1.2. ÜLDISE ÕIGUSE RAAMISTIK.....	9
2. PARTNERRIIKIDE POOLT MÄÄRATLETUD PARIMAD PRAKTIKAD (PP-D): SARNASUSED JA ERINEVUSED RASSISMI, KSENOFOOBIA, MUUDE SALLIMATUSE VORMIDE, DISKRIMINEERIMISE JA VIHAKURITEGUDE ENNETAMISEL NING NENDEGA VÕITLEMISEL.....	12
2.1. PP KIRJELDUS: KOHALIKE PROJEKTIDE JA NENDE OMADUSTE KOKKUVÕTE	14
2.2. PP ANALÜÜS: SARNASUSED JA ERINEVUSED.....	29
3. RASSISMI, KSENOFOOBIA, DISKRIMINEERIMISE, SALLIMATUSE VORMIDE JA VIHAKURITEGUDE ENNETAMINE NING NENDEGA VÕITLEMINE: VAJADUSED, VAHENDID JA STRATEEGIAID. INTERVJUUDE JA VÕTMEINFORMAATORITEGA FOOKUSRÜHMADE ANALÜÜS	34
3.1. SUHTLUS, VÕRGUSTIKUD JA VÄHEMUSE NING KOGUKONNA OSALUS.....	34
3.2. KONFLIKTI LAHENDAMINE: STRATEEGIAID JA VAHENDID	40
3.3. KOOLITUS	44
3.4. SOOLISTE JA LGBT VIHAKURITEGUDE KÄSITLEMINE.....	47
3.5. SOOVITUSED TEGEVUSTE JA STRATEEGIADE TÄIENDAMISEKS NING ARENDAMISEKS, ET ENNETADA RASSISMI JA VIHAKURITEGUSID.....	48
JÄRELDUSED JA SOOVITUSED	51
.....	55
LISA I.....	56
LISA II	58
LISA III	60
LISA IV	62

Sissejuhatus

Juba aastaid on Euroopa Liit keskendunud diskrimineerimise küsimusele, tegeledes alguses sooküsimustega, kuid hiljem pöörates tähelepanu ka muudele teemadele nagu rassism, ksenofoobia ja muud sallimatuse vormid. Euroopa Liidu rajamise eesmärkideks on tõepoolest sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimisega võitlemine, rahu, selle väärtuste ja kodanike heaolu edendamine ning vabaduse, turvalisuse ja õigluse pakkumine sisemiste piirideta, austades rikkalikku kultuurilist ja lingvistilist mitmekesisust. Lisaks peab Euroopa Liit enda põhiväärtusteks inimväärikust, vabadust, võrdõiguslikkust ja inimõiguste austamist¹. Seetõttu tähendab diskrimineerimise, rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamine ning nendega võitlemine kõikide ELi liikmesriikide jaoks töötamist Euroopa Liidu poolt enesele seatud eesmärkidega ja oma põhiväärtuste austamist ning juurutamist. Eelmainitud põhjustel on tehtud palju tööd selle nimel, kuidas kesksete ja kohalike poliitikate abil selliseid käitumisviise rahvastikus tõkestada.

Projekt „Rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastane lähipolitsei“ seostub samade aspektidega, keskendub politsei võimalikule panusele - eriti lähipolitseile – ja nende nähtuste mõistmisele, et neid ennetada ja nendega võidelda. Lähipolitseil on kriitilise tähtsusega roll võitlemisel Euroopa linnades aset leidvate rassismi-, ksenofoobia-, muude sallimatuse vormide ja vägivaldpuhangutega. Politseil on või võiks olla² eesõigusega positsioon ennetamiseks, tuvastamiseks ja avastamiseks ksenofoobseid, rassistlike ning muid sallimatusjuhtumeid – tänu nende lähedusele kodanike, avalike ja kohalike teenuste ning kogukondadega.

Keskendumine diskrimineerimise, rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamisele ning nendega võitlemisele tähendab kõikide ELi liikmesriikide jaoks töötamist Euroopa Liidu poolt enesele seatud eesmärkidega ja oma põhiväärtuste austamist.

Järgmistel lehekülgedel kirjeldatakse lähedusprojekti „Parimad praktikad ja võrdlev uuring: teenused, struktuurid, strategiad ning meetodid“ 1. töövoos raames läbi viidud uurimistöö tulemusi (edaspidi nimetatud kui „PP“) rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide kohta, kaasates mõningaid lähipolitseiametnike projekti partnerriikidest – Bulgaariast, Eestist, Soomest, Itaaliast, Lätist, Portugalist, Hispaaniast ja Ühendkuningriigist. Käesolevas raportis käsitletavat andmed puudutavad ainult uuritavaid parimaid praktikaid ja kohalikke kontekste ning ei hõlma iga riigi üldist konteksti.

¹ Kõik Euroopa Liidu aluseks olevad eesmärgid ja väärtused on sätestatud [Lissaboni lepingus](#) ja [Euroopa Liidu põhiõiguste hartas](#).

² Kohalikul politseil ei ole tõepoolest üpris sageli vahendeid, ressursse ega piisavat praktikat selliste situatsioonidega toimetulemiseks. Neil põhjustel võivad teadmiste, kogemuste ja innovaatiliste algatuste vahetamine ning võrgustike rajamine ja protokollide koostamine osutada väga tõhusateks strateegiateks sallimatuse ning ka sallimatusest tulenevate kuritegude ennetamisel ning nendega võitlemisel. Need täiendavad ka kodanike usku lähipolitseisse, mistõttu kuritegudest teatamise arv suureneb.

Kõik projektipartnerid tegelesid 1. töövoos oma linnades või piirkondades parimate praktikate tuvastamise ja kogumisega; selliste PP omadused oleksid pidanud olema järgmised: 1) keskenduda rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamisele ja nendega võitlemisele; 2) on ellu viidud kohalikul tasandil; 3) on mitmel viisil kaasanud kohalikke politseid. Seejärel analüüsiti tuvastatud ja kogutud PP omadusi intervjuude ja fookusrühmade kaudu, mis olid suunatud PP-ga tegelevate spetsialistidele ning kõnealuse teema ekspertidele.

Käesolev raport on struktureeritud järgmiselt.

Esimeses peatükis kirjeldatakse raamistikku, kuhu liikmesriigid peaksid kuuluma, et projekti alusel ennetada diskrimineerimise, rassismi jms juhtumeid ning nendega võidelda. Samuti esitatakse partnerite poolt kasutatavad võtmesõnad, mis aitavad mõista kontseptuaalset raamistikku.

2. ja 3. peatükk on pühendatud PP uurimistöö kirjeldamisele ja tulemuste analüüsile.

Projekti partnerite poolt kogutud PP-st räägitakse teises peatükis. Kirjeldatakse iga PP peamist informatsiooni ja omadusi, mis annavad üldpildi projektist või tegevusest üldise. Seejärel tuuakse esile iga projekti või riigi ühised aspektid, lahknevused ja tüüpomadused.

1. peatükis kirjeldatakse PP-ga tegutsevate organisatsioonide esindajatele (projektijuhid, organisaatorid, koolitajad, kasutajate koolitamine jne) mõeldud intervjuude ja fookusrühmade tulemusi võrdleva analüüsi kaudu, mis võtab tähelepanu alla:

- suhtlusaspektid, eriti võrgustike olemasolu, kus politsei on kontaktis etniliste gruppide, vähemusgruppide ja LGBT gruppidega jne;
- töövahendid ja strateegiad, mida rakendatakse rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormidega seonduvate konfliktide ennetamiseks ning lahendamiseks;
- spetsiifilise koolituse olemasolu ning selle läbiviimine;
- eriline tähelepanu sooküsimusele ja LGBT rühmale operatiivsetes menetlustes.

Kirjeldatakse ka muid projekte ja tegevusi rassismi jms ennetamiseks ning sellega võitlemiseks, kuhu on kaasatud intervjuueeritavad isikud ja organisatsioonid.

Andmeanalüüsi põhjal esitatakse soovitusel, mis võiksid olla protokollide, töökomplektide ja koolitustepanekutega töötamise aluseks ja mis on kasuks lähipolitseile, et rassismi, ksenofoobiat, sallimatust, diskrimineerimist ning vihakuritegusid ennetada ja nende vastu võidelda.

1. Ühtne lähtepunkt: rassismi ja diskrimineerimise võtmesõnad ning ühtne õiguslik raamistik

Rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastase lähipolitsei projekti eesmärgiks on aidata kaasa rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamisele ning nendega võitlemisele, mis hõlmab ka vihakuritegusid kohalikul tasemel, läbi kohalike võimude kompetentsi suurendamise (seda eriti kohaliku/lähipolitsei vaates), et tuvastada rassismi, ksenofoobiat ja muid sallimatuse vorme ning nendega võidelda.

Rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamine ning nendega võitlemine peaks tingimata alguse saama ühtsest raamistikust: nii sõnavaralisest kui seadusandlikust vaatenurgast. Niisiis on neil esimestel lehekülgedel kasulik meelde tuletada kõikide projekti partnerite poolt kasutatavat võtmesõnade lühinimestikku ja meenutada Euroopa seadusandlikku raamistikku.

Rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastase lähipolitsei projekti eesmärgiks on aidata kaasa rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamisele ning nendega võitlemisele, mis hõlmab ka vihakuritegusid kohalikul tasemel, läbi kohalike võimude kompetentsi suurendamise (seda eriti kohaliku/lähipolitsei vaates), et tuvastada rassismi, ksenofoobiat ja muid sallimatuse vorme ning nendega võidelda.

1.1. Võtmesõnad

Et mõista rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide juhtumeid, mis on suunatud inimeste vastu, kes kuuluvad erinevatesse etnilistesse, kultuurilistesse või religioossetesse rühmadesse või kes on erineva seksuaalse orientatsiooniga jne ning raskuseid „teistsuguse“ aktsepteerimisel ja isiku halvustamisel või vihkamisel, tuleb kasuks kindlaks määrata mõningad võtmesõnad. Need sõnad on kasutatavad mõistet töötamisel rassismi, ksenofoobia jne juhtumite ennetamisel ning nendega võitlemisel – kõige raskematel juhtudel ka vihakuritegude korral.

„Teistsuguse“ mitteaktsepteerimise juhtumite fookuses on kaks olulist omavahel seotud mõistet: „stereotüüp“ ja „eelarvamus“. Võime määratleda **stereotüüpi** kui arvamust, mis inimestel kellegi või millegi kohta on; mida kasutatakse teatud tüüpi inimese või asja kirjeldamiseks. Tavaliselt on tegemist jäiga, normeeritud ja sageli häbimärgistava kujutusega ning negatiivse või alandava ideega. Stereotüübiga on lähedalt seotud **eelarvamus**, mis on ebaõiglane ja põhjendamatu arvamus, stereotüüpide poolt kujundatav vähene teadmine ning kriitilise mõtlemise puudumine mõiste, olukorra või isiku suhtes. Stereotüüpide ja eelarvamuste tulemuseks võib näiteks olla arvamus, et „kõik mustlased on vargad“ ja „kõik moslemid on terroristid“, mille tulemuseks võib olla sallimatus.

Sallimatust võime määratleda kui tahtmatust aktsepteerida erinevaid vaateid, uskumusi või käitumisviisi, mis erinevad meie endi omadest. Sallimatust võib pidada talumatuse vormiks, millel (või soovimatusel aktsepteerida ja suhelda muudest rassidest, nahavärvi, usu, soo või seksuaalsusega inimestega) võib olla negatiivne mõju inimestele, kel on just need mittesallitavad omadused. Vastuoksa, sallimatuse tõsisemateks tagajärgedeks on mittesallitavate omadustega isikute diskrimineerimine, ahistamine või isegi nende vastane vägivald. Rassism, ksenofoobia, homofobia, islamofobia jne kujutavad erinevate rahvastikurühmade või isikuomaduste sallimatust.

Rassism „on rasside hierarhia teooria, mis väidab, et ülemaassi³ tuleb säilitada ja see peaks teiste üle domineerima. Rassismiks võib olla ka ebaõiglane suhtumine muusse etnilisse gruppi⁴. Kolmandaks võib rassismi määratleda ka kui „vägivaldset vaenulikkust sotsiaalse rühma vastu“ (ÜRO definitsioon). Tavaliselt räägime rassismist isegi siis, kui mõne isiku või inimrühma põlgamist põhjendatakse näiteks nahavärvi, keele, religiooni, rahvuse või rahvusliku või etnilise päritoluga.

Rassismi on kahte tüüpi: „klassikaline“ ehk teaduslik rassism ja „kultuuriline“ ehk „eristav“ rassism⁵. „Klassikaline“ rassism pretendeerib teaduslikule ja bioloogilisele alusele. See oli seotud valgustusajastu liikumise, kaasaja teaduse sünni ning Euroopa koloniaalse laienemisega. See põhineb ebavõrdsuste ja üleoleku „naturaliseerimisel“. „Klassikaline“ rassism levis eriti II maailmasõja kestel, et toetada kultuurilisi aspekte ja vahendeid, mis õigustavad ühe rühma või rahvuse domineerimist teiste inimeste ja rahvaste üle. Rassismi tänapäevaseks vormiks oleva „kultuurilise“ või „eristava“ rassismi mõiste sündis pärast II maailmasõda. See toimib kahel tasandil. Ühest küljest ülistab see kõikide kultuuride ja kõikide inimeste austamist, kuid teisalt pooldab see erinevate rahvuslike kultuuride puutumatus ja ainulaadsuse säilitamise vajadust⁶. Väites, et ükski milline kultuur on seaduspärane ainult selle enda riigis, määratleb selline rassismi väljund niisiis vaenlasena „teistsugust“ ning välismaalasi ja mõistab hukka hübrisust. See olukord loob millegi, mida Baumann nimetas „miksofoobiaks“ – hirm teistega seguneda ning nakatuda ja lõpuks omaenda kultuur kaotada. Tänapäevases rassismis kirjeldatakse kultuurilisi erinevusi „naturaalsete“ erinevustena; seega pole „teistsugusel“ võimalik ühiskonda integreeruda. Domineeriv ühiskond kaldub hoopis oma kultuuri „peale suruma“. Sel põhjusel tuleb võidelda „teistsugusega“, välismaisega. See on „populistlik“ rassism, mis pakub välja „odava eristamise“, sest kuulutab üleolekut ainult kultuurilise või rahvusliku kuuluvuse alusel ja väljendab vajadust kehtestada

³ Rassismi mõiste on bioloogiliselt ebaoluline. Seetõttu ei ole võimalik rääkida indiviidide hulgas erinevatest rassidest. Siiski on aja jooksul erinevaid kehalisi omadusi kasutatud rassi käsitluse ebaõigeks määratlemiseks ning neid on kasutatud muude moraalsete, kultuurilise või käitumusliku iseloomuga erinevuste õigustamiseks – ja seda mitte bioloogiliste erinevuste tõttu.

⁴ Pierre André Taguieff eristab erinevaid tüüpe rassistlike doktriine, lähenemisviise ja käitumist. Ta räägib auto-rassistamisest (eneserassistamine või automaatselt määratud rassism), kui „rassi“ mõistet kasutatakse iseenda rühma suhtes, et informeerida selle üleolekust. Auto-rassistamise tulemuseks teise rühma väljajätmine ja eraldamine (nt holokaust). Selle asemel räägib ta hetero-rassistamisest (teistsuguse rassistamine või altero-rassism), mil iseendast erinevat rühma nähakse alama ja tagurlikuna või ohuna turvalisusele ja puhtaverelisusele. Hetero-rassistamine viib domineerimise ja rõhumiseni (nt kolonialism ja apartheid) (Taguieff J.A., 1987, *La force du préjugé*, La Découverte, Paris).

⁵ Lugemist „klassikalise“ ja „kultuurilise“ rassismi debati kohta: Friedrickson G.M., 2002, *Rassism: A short History*, Princeton University Press, Princeton; Mac an Ghail M., 1999, *Contemporary Rassism and Etnilineities. Social and cultural transformation*, Open University Press, Buckingham, Philadelphia; Solomos J., Back L., 1996, *Rassism and society*, Macmillan, Basingstoke; Taguieff J.A., 1987, *La force du préjugé*, La Découverte, Paris; Taguieff P.A., 1997, *Le Rassisme. Un exposé pour comprendre, un essai pour réfléchir*, Flammarion, Paris).

⁶ Sellest vaatenurgast nähakse kultuuri kui midagi loomulikku, mida võib järglasele edasi anda ja mida ei saa muuta (Taguieff P.A., 1997, *Le Rassisme. Un exposé pour comprendre, un essai pour réfléchir*, Flammarion, Paris).

⁷ Vt nt: Bauman Z.2003, *City of fears, city of hopes*, Goldsmith's College, London

sotsiaalsed distantsid alamateks inimesteks peetavate inimeste suhtes ning sotsiaalse devalveerimise kartust.

Kuigi rassism ja miksofoobia võivad olla ksenofoobiaga seotud nähtused, ei ole nende vahel ühtegi põhjuslikku seost. Ksenofoobia ei ole käitumine, mis tuleneb rassismist ja miksofoobiast. **Ksenofoobia** on õigupoolest viha, kartus või äärmine vaenulikkus välismaalaste või võõraste või nende poliitika, kultuuri, tavade, uskumuste jms suhtes. Kartust ja vaenulikkust soodustavad lisaks etnilistele, kultuurilistele ja religioossetele põhjustele ka sugu või inimeste seksuaalne orientatsioon. Sellistel juhtudel räägime **homofobiast** ja **transfoobiast**, mis tähendab homoseksuaalsete, transseksuaalsete või transsooliste (LGBT inimeste) kartmist, nende mitte sallimist või eelarvamust nende suhtes.

Diskrimineerivad tegevused võivad panna aluse rassismile, ksenofoobiale, homofobiale, transfoobiale jne.

Diskrimineerimine on inimeste erinev või ebavõrdne kohtlemine, mis põhineb nende välimusel, rahvuslikul päritolul, arvamustel, religioonil ja muudel individuaalsetel või kollektiivsetel omadustel. Tegemist pole ainult mõtte, vaid reaalse käitumisega. Euroopa Liit eristab kahte erinevat diskrimineerimise liiki rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi 2000/43/EÜ⁷ artiklis 2:

- **Otsene diskrimineerimine**, mispuhul „ühte inimest koheldakse rassilise või etnilise päritolu tõttu halvemini, kui on koheldud, koheldakse või võidakse kohelda teist isikut samalaadses olukorras“ (Eli direktiiv 2000/43/EÜ, artikkel 2(2 - a));
- **Kaudne diskrimineerimine**, mispuhul „näiliselt neutraalne reegel, kriteerium või tava seab isikud rassilise või etnilise päritolu alusel teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui kõnealune reegel, kriteerium või tava on objektiivselt põhjendatud seadusliku eesmärgiga ja selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud“ (Eli direktiiv 2000/43/EÜ, artikkel 2(2 - b)).

Nii isikud kui ametiorganid võivad diskrimineerida. Antud juhul räägime **institutsioonilisest diskrimineerimisest**, mis leiab aset, kui riigiorgan või mõni muu ametiasutus ei osuta teenuseid isikule või rühmale rassi, soo vms alusel või kui sel on mõni reegel, määrus, normid ja praktikad, miks kohtlevad teatud inimrühma vähem soosivamalt kui teisi.

Üheks sallimatuse, rassismi, ksenofoobia, homofobia, transfoobia jne äärmuslikuks tagajärjeks on ka **vihakuritegu**, mis on eelarvamuse ajendil toime pandud kuriteosündmus (mõrv, kavatsatud tapmine, vägistamine, tahtlik rünnak raskendatud asjaoludel, lihtne rünnak, hirmutamise, süütamine ja vara hävitamine, kahjustamine või vandalism). OSCE Demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR)⁸ defineerib vihakuritegu järgnevalt: „igasugune kriminaalkuritegu, sh isiku- või varavastased kuriteod, kus ohver, valdused või sihtmärk valitakse välja nende tegeliku või arvatava seose, seotuse, kuuluvuse, toetuse või liikmelisusega mõnes grupis, mis võib põhineda selle liikmetele iseloomulikul omadusel nagu nt tegelik või arvatav rass, rahvuslik või etniline päritolu, vaimne või füüsiline puue, seksuaalne orientatsioon või muu sarnane faktor“. Siinkohal on oluline märkida, et nii mitmelgi põhjusel registreeritakse vihakuritegusid tavaliselt vähem kui neid

⁸ [NÕUKOGU DIREKTIIV 2000/43/EÜ, 29. juuni 2000. a, mis kehtestab isikutevahelise võrdse kohtlemise põhimõtte seoses rassilise või etnilise päritoluga.](#)

⁹ [OSCE/ODHIR, 2005, vihakuritegudega võitlemine OSCE piirkonnas – ülevaade statistikast, seadusandlusest ja riiklikest algatustest, lk 12, <https://www.osce.org/odihr>.](#)

tegelikult toime pandud. Muuhulgas ka Rahvusvahelise Kriminaalpreventsiooni Keskuse poolt kirjeldatud (2002, lk 7)⁹: „toimepanija kartmine või kättemaks; õiguskaitseorganite kartmine ja umbusaldamine; usk, et ohvristumist ei võeta tõsiselt/edasise ohvristumise kartus politsei poolt; teisese

Vihakuritegu on: „igasugune kriminaalkuritegu, sh isiku- või varavastased kuriteod, kus ohver, valdused või sihtmärk valitakse välja nende tegeliku või arvatava seose, seotuse, kuuluvuse, toetuse või liikmelisusega mõnes grupis, mis võib põhineda selle liikmetele iseloomulikul omadusel nagu nt tegelik või arvatav rass, rahvuslik või etniline päritolu, vaimne või füüsiline puue, seksuaalne orientatsioon või muu sarnane faktor“.

ohvristumise kartus „teistsuguste“ poolt [...]; teatatud juhtumite mitteklassifitseerimine vihakuritegudena ebapiisavate tõendite tõttu motivatsiooni kohta; juhtumi sisu uurimata jätmine“.

Selliste nähtuste ennetamiseks ja nendega võitlemiseks on väga oluline arendada ja edendada inimõiguste kultuuri, teadmisi ja teadlikkust. [Inimõiguste ülddeklaratsioonis](#) on öeldud, et **inimõigused** on kõikidele inimestele omased universaalsed ja võõrandamatud õigused, olenemata rahvusest, elukohast, soost, rahvuslikust või etnilisest päritolust, nahavärvist, religioonist, keelest või mõnest muust staatusest ja need on garanteeritud seaduse alusel lepingute, rahvusvahelise õiguse ning üldiste põhimõtete vormis.

Lähipolitsei kanda on oluline ja keskne roll inimõiguste kaitsemisel ning rassismi, sallimatuse ja vihakuritegude ennetamisel ning nendega võitlemisel. Vastavalt OCSE kantsleri vanempolitseinõuniku poolt toimetatud „Demokraatliku politseitöö käsiraamatule“ (2008, lk 9)¹⁰ „on politsei valitsuse kõige nähtavamaks avalduseks ja selle peamisteks kohustusteks on: säilitada avalikku rahu ja korda, kaitsta ja austada isiku põhiõiguseid ning vabadust; aidata ning teenida üldsust“. Erinevalt tavalisest politseist asub lähipolitsei üldiselt kindlal territooriumil. Eelmainitud ülesannete alusel võiksime **lähipolitseid**¹¹ määratleda kui kindlas piirkonnas/naabruskonnas tegutsevat politseiteenistust, millel on proaktiivne suhtumine kuritegude ennetamisse ning kogu elanikkonna turvalisusse, austades inimõiguseid, vastu astudes diskrimineerimisele ja vihakuriteole,

¹⁰ [Rahvusvaheline Kriminaalpreventsiooni Keskus, linnade ja riikide toetamine õigusrikkumiste, vägivalda ja ebaturvalisuse vähendamiseks, 2002, vihakuritegude ennetamine: rahvusvahelised strateegiad ja praktika.](#)

¹¹ [OSCE kantsleri vanempolitseinõunik, 2008, demokraatliku politseitöö käsiraamat.](#)

¹² Lähipolitsei on peaaegu sama, mis kogukonnapolitsei.

luues sidemeid
lähestikku

Võiksime lähipolitseid määratleda kui kindlas piirkonnas/naabruskonnas tegutsevat politseiteenistust, millel on proaktiivne suhtumine kuritegude ennetamisse ning kogu elanikkonna turvalisusse, austades inimõiguseid, vastu astudes diskrimineerimisele ja vihakuriteole, luues sidemeid ja töötades lähestikku kogukondade, vähemusgruppide, etniliste gruppide, naiste ja LGBT ühenduste ning valitsusväliste organisatsioonidega.

ja töötades
kogukondade,

vähemusgruppide, etniliste gruppide, naiste ja LGBT ühenduste ning valitsusväliste organisatsioonide¹² esindajatega¹³.

1.2. Üldise õiguse raamistik

Oleme juba maininud, et inimõiguseid ja mittediskrimineerimise põhimõtet reguleeritakse riiklike ja rahvusvaheliste lepingute ja konventsioonide ning ka Euroopa direktiivide alusel. Järgnevalt esitame lühikokkuvõtte inimõiguste ühisest õigusraamistikust ja diskrimineerimisvastastest seadustest kõikides riikides, mis osalevad lähedusprojektis.

Peamine raamistik, mille piires võivad lähedusprojektis osalevad riigid ennetada rassismi, diskrimineerimist ja muid sallimatuse vorme ning nendega võidelda, juurutades laialtlevinud inimõiguste kaitsmise ja edendamise kultuuri, võtab arvesse järgmiseid deklaratsioone, konventsioone, lepinguid, direktiive ning rahvusvahelisi ja Euroopa seaduseid:

- [Inimõiguste ülddeklaratsioon \(UDHR\)](#), välja kuulutatud ÜRO Peaassamblee poolt Pariisis 10. detsembril 1948. a ([Peaassamblee resolutsioon 217 A](#));
- [Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon](#) (Euroopa inimõiguste konventsioon) avati allkirjastamiseks Roomas 4. novembril 1950. a ja jõustus 1953. a; see konventsioon on ratifitseeritud kõikide riikide projektipartnerite poolt;

¹³ Lähi- või kogukonnapolitsei mõiste, omaduste ja ülesannete kohta vt nt Friedman R.R, 1992, *Community Policing: Comparative Perspectives and Prospects*, MacMillan, Palgrave; Moore M.H, 1992, *Problem solving and Community Policing*, in *Crime and Justice*, 15: 99-158; Somerville P., 2009, *Understanding Community Policing*, *Policing. An International Journal of Police Strategies & Management*, 32(2): 261-277; Community Oriented Policing Service, 2014, *Community Policing Defined*, U.S. Department of Justice.

- [Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt](#), vastu võetud ja allkirjastamiseks avatud, ratifitseerimine ja ühinemine [Peaassamblee resolutsiooni 2200A \(XXI\)](#) poolt 16. detsembril 1966. a; jõustumine 23. märtsil 1976. a;
- [Kõikide rassilise diskrimineerimise vormide kõrvaldamise rahvusvaheline konventsioon](#), vastu võetud ja allkirjastamiseks avatud ning ratifitseerimine [Peaassamblee resolutsiooni 2106 \(XX\)](#) poolt 21. detsembril 1965. a; jõustumine 4. jaanuaril 1969. a;
- [Naiste diskrimineerimise likvideerimise konventsioon](#), vastu võetud ÜRO Peaassamblee poolt 18. detsembril 1979. a; jõustus 3. detsembril 1981. a;
- [Amsterdami leping](#), allkirjastatud 2. oktoobril 1997. a ning jõustunud 1. mail 1999. a;
- [Euroopa Liigu põhiõiguste harta](#), välja kuulutatud Nizzas 2000. aastal ning seejärel Strasbourgis 2007. aastal;
- [ELi nõukogu raamotsus 2008/913/JSK](#) 28. novembrist 2008. a, mis käsitleb teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega;
- [ELi direktiiv 2000/43/EÜ](#) – rassilise võrdsuse direktiiv 29. juuni 2000. a, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust;
- [ELi direktiiv 2000/78/EÜ](#) – võrdne kohtlemine töö- ja kutseõiguses, 27. november 2000. a, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel.
- [ELi direktiiv 2012/29/EL](#) – ohvrite õiguste direktiiv, 25. oktoober 2012. a, millega kehtestatakse kuriteohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded.

Lähedusprojektis osalevad riigid edendavad nende ja muude võtmelepingute, konventsioonide ning direktiivide ratifitseerimise ja erinevate seaduste avaldamise kaudu riiklikul, föderaalsetel või piirkondlikul tasemel kaitset mitmetel alustel¹⁴. Igal projektis osaleval 8 riigist on võimekus kaitsta seaduste kaudu järgmisi küsimusi: bioloogiline sugu-sotsiaalne sugu-seksuaalne orientatsioon, rass, rahvuslik/etniline päritolu-rahvus-etnilisus, religioon-usk-uskumused, puue ja vanus. Isikliku arvamuse-poliitilise seotuse või arvamuse alust kaitstakse kõikides riikides peale Itaalia. Itaalias puudub kaitse perekonnaseisu ja varandusliku seisundi-rahalise seisu või sotsiaalse staatuse-isikliku või avaliku staatuse alustel, mis on aga olemas muudes riikides. Nahavärvi küsimust kaitsevad Eesti, Itaalia, Läti, Portugali ja Hispaania seadused. Eestil, Soomel, Portugalil, Hispaanial ja Suurbritannial on diskrimineerimisvastane seadusandlus keeleküsimuse kohta. Bulgaaria, Eesti, Läti ja Portugal kaitsevad küsimusi seoses tervise, geneetilise riski ja inimgenoomiga. Ühendustesse, liitudesse jms kuuluvuse küsimust kaitsevad Eesti, Soome, Portugali ja Hispaania seadused ning ainult Bulgaarias ja Portugalis on diskrimineerimisvastased seadused haridusküsimuse kohta.

Kõik eelmainitud küsimused on kaetud ka konstitutsiooniliste diskrimineerimisvastaste sätete ja spetsiifilise diskrimineerimisvastase seadusandlusega. Kokkuvõtte on esitatud tabelis 1.

Tabel 1 - Diskrimineerimisvastane seadusandlus ja kaetud küsimused

Riik	Konstitutsioonilised diskrimineerimisvastased sätted	Peamine spetsiifiline diskrimineerimisvastane seadusandlus	Kaetud küsimused
------	--	--	------------------

¹⁴ [Euroopa Komisjon, 2014, diskrimineerimisvastase õiguse arendamine Euroopas](#), lk 11-13.

Bulgaaria	Konstitutsiooni artikkel 6(2)	<ul style="list-style-type: none"> - Diskrimineerimisvastase kaitse seadus, 13. september 2003. a, viimati muudetud 2013. a - Puuetega inimeste integreerimise seadus, 02 september 2004. a, viimati muudetud 2010. a 	<ul style="list-style-type: none"> - Kõik küsimused ELi direktiivis 2000/43/EÜ ja 2000/78/EÜ ning lisapõhjused - Puue
Eesti	Konstitutsiooni artikkel 12	<ul style="list-style-type: none"> - Õiguskantsleri seadus, 25. veebruar 2002. a, viimati muudetud 2005. a - Võrdse kohtlemise seadus, 11. detsember 2008. a, viimati muudetud 2012. a 	<ul style="list-style-type: none"> - Kõik küsimused mõlemas direktiivis ja lisapõhjused - Kõik põhjused kahes direktiivis ja nahavärv
Soome	Konstitutsiooni artikkel 6	<ul style="list-style-type: none"> - Diskrimineerimisvastane seadus 1325/2014, 30. detsember 2014. a - Naiste ja meeste vahelise võrdsuse seadus 	<ul style="list-style-type: none"> - Kõik küsimused mõlemas direktiivis ja lisapõhjused
Itaalia	Konstitutsiooni artikkel 3	<ul style="list-style-type: none"> - Seadusandlik määrus nr 215 ülevõttev direktiiv 2000/43/EÜ, 9. juuli 2003. a, viimati muudetud 2011. a - Seadusandlik määrus nr 206 ülevõttev direktiiv 2000/78/EÜ, 9. juuli 2003. a, viimati muudetud 2013. a - Seadus 67/2006, diskrimineerimise ohvriteks olevate puudega isikute õigusliku kaitse sätted, 1. märts 2006. a, viimati muudetud 2011. a 	<ul style="list-style-type: none"> - Rassiline ja etniline päritolu - Religioon või usk, vanus, puue, seksuaalne orientatsioon - Puue
Läti	Konstitutsiooni artikkel 91	<ul style="list-style-type: none"> - Tööseadus, 20. juuni 2001. a, viimati muudetud 2012. a - Ettevõtjateks olevate füüsiliste isikute diskrimineerimise keelustamise kaitse seadus, 19. detsember 2012. a 	<ul style="list-style-type: none"> - Kõik küsimused mõlemas direktiivis; „kõik muud asjaolud“ - Kõik põhjused kahes direktiivis ja sugu
Portugal	Konstitutsiooni artikkel 13.2 ja 26.1	<ul style="list-style-type: none"> - Seadus 18/2004, võttes üle Nõukogu direktiivid 2000/43, 29. juuni 2000. a, Portugali seadusandlusesse ja isikutevahelise kohtlemise võrdsuse põhimõtte kehtestamine olenemata rassilisest või etnilisest päritolust ning seaduslik raamistik võitlemaks diskrimineerimisega rassilise või etnilise päritolu põhjustel 11. mai 2004. a - Rassil, nahavärvil, rahvusel või etnilisel päritolul põhineva diskrimineerimise keelustamise seadus 134/99, 28. august 1999. a 	<ul style="list-style-type: none"> - Rass, etniline päritolu, nahavärv ja rahvus - Rass, nahavärv, rahvus, etniline päritolu - Rassiline ja etniline päritolu

		- Dekreet-seadus, mis võtab rassilise võrdsuse direktiivi üle siseriiklikku õigusesse. 2. mai 2005. a - Puudel ja olemasoleval terviseriskil põhineva diskrimineerimise keelustamise ja karistamise seadus 46/2006	- Puue ja olemasolev terviserisk
Hispaania	Konstitutsiooni artikkel 14	- Fiskaalsete, administratiivsete ja sotsiaalsete meetmete seadus nr 62/2003, 30. detsember 2003. a - Puuetega inimeste õiguste ja nende sotsiaalse kaasatuse üldseadus, 29. november 2013. a	- Kõik küsimused mõlemas ELi direktiivis - Puue
Ühendkuningriik	Puudub kirjalik konstitutsioon	- ELi võrdsuse seadus, 16. veebruar 2006. a	- Kõik küsimused mõlemas direktiivis, sh sugu

Allikas: Euroopa Komisjon, 2014, Diskrimineerimisvastase õiguse arendamine Euroopas, lk 148-154, põimituna projekti partnerite poolt esitatud teabega.

2. Partnerriikide poolt määratletud parimad praktikad (PP-d): sarnasused ja erinevused rassismi, ksenofoobia, muude sallimatuse vormide, diskrimineerimise ja vihakuritegude ennetamisel ning nendega võitlemisel

Kogumaks kasulikke andmeid, et mõista, kuidas projekti kaasatud riigid vastavad või vastasid minevikus rassismi, ksenofoobia, sallimatuse, diskrimineerimise ja vihakuritegude ennetamisele või nendega võitlemisele, on iga riik (välja arvatud Läti) määratlenud ja kogunud andmeid kindlatel territooriumitel läbi viidud PP kohta ning milles politseil (eriti lähipolitseil) on olnud või on praegu peamine roll.

Enne kogutud PP kirjeldamist ja analüüsimist on kasulik meenutada:

- mida PP tähendab ja tähendus, mis on sellele antud lähedusprojektis;
- milliseid kriteeriumeid kasutatakse projektis nende määratlemiseks.

Üldiselt võib **PP-d** defineerida meetodi, tehnika, töövahendite või sekkumismeetmena, mida kasutatakse konkreetses olukorras või projektis, mis peaks viima soovitud tulemusteni ja mida saab muus sarnases olukorras kohandada nii, et suurendada efektiivsust, tõhusust ja/või innovaatsilisust.

Võttes arvesse, et lähedusprojekti eesmärgiks on suurendada kohalike võimude ja eriti kohaliku/lähipolitsei võimet määratleda rassismi, ksenofoobiat, diskrimineerimist ja muid sallimatuse vorme ning nendega võidelda, töötades konkreetsel territooriumil, sh läbi võrgustike loomise ja elluviimise; saame „läheduse“ mõistes määratleda **PP-d** järgmiselt: tegevused, meetodid või töövahendid, mis on välja töötatud kohaliku/lähipolitsei valdkonnas, mis (samuti koostöös kohalike võimude, valitsusväliste organisatsioonide ja vähemusrühmade ühendustega) on

tõendanud
võimet ellu viia
positiivsete
tulemustega
rassismi,
ksenofobia ja
sallimatuse
(sh

„Läheduse“ mõistes võime PP-d määratleda järgmiselt:
kohaliku/lähipolitsei vallas väljatöötatud meetodid või
töövahendid, mis koostöös kohalike ametivõimude,
valitsusväliste organisatsioonide ja vähemusrühmade
ühendustega on tõendanud oma võimet ellu viia
positiivsete tulemustega muutuseid rassismi, ksenofobia
ja muude sallimatuse vormide (sh vihakuritegude)
ennetamisel, määratlemisel, nendega võitlemisel ja nende
faktorite kõrvaldamisel kohalikul tasandil.

oma
muutuseid
muude
vormide

vihakuritegude) ennetamisel, määratlemisel, nendega võitlemisel ja nende faktorite kõrvaldamisel kohalikul tasandil.

Kohaliku PP määratlemisel, mis on loodud ja mida kasutatakse erinevates teenustes ning struktuurides, mis tegelevad rassismi ja ksenofobia nähtusega - eriti nendes, mis on seotud kohaliku või lähipolitseiga (protokollid, teadlikkuse programmid, koolitus jne) - on andmete kogumisel eriti oluliseks sammuks spetsiifilised munitsipaalteenused, uuenduslikud naabruskonna kogemused, abiliinid jne. Kohaliku PP määratlemine on tegelikult esimeseks sammuks, mis lubab meil PP ja selle omadusi uurida. Lisaks on see meil võimaldanud määrata intervjueeritavad võtmeinformaatorid, et süvendada PP detaile ja nende tugevaid külgi ning nõrkuseid. Nende analüüsimine võimaldab paika panna ja/või täiendada tegevusi ning strateegiaid rassismi, ksenofobia ja vihakuritegude ennetamiseks ning nendega võitlemisel Euroopa linnade kohalikes kontekstides.

Et aidata projekti partneritel kasulikku PP määratleda, võeti andmete kogumise juhendi koostamisel arvesse järgmiseid peamiseid kriteeriume:

1. PP-l tuleb tegeleda rassismi, ksenofobia ja muude sallimatuse vormidega (muid vihakuritegusid/juhtumeid nt huligaansust ei tuleks arvesse võtta, et projekti fookust mitte liialt laiendada);

2. PP tuleb ellu viia kohalikul tasandil;
3. Lähipolitsei peab olema kaasatud PP-sse, isegi kui PP juurutati teiste kohalike võimude poolt ja Politsei ei ole peamine PP elluviija/edendaja.

Eelmainitud näidete alusel oleme kogunud 15 PP (3 Ühendkuningriigist, 4 Hispaaniast, 1 Bulgaariast, 2 Itaaliast, 2 Soomest, 1 Eestist ja 2 Portugalist), mida kirjeldatakse ja analüüsitakse järgmistel lehekülgedel.

2.1. PP kirjeldus: kohalike projektide ja nende omaduste kokkuvõte

Enne projekti partnerite poolt määratletud PP analüüsimist ning ühiste asjaolude ja erinevuste väljatoomist tuleb kasuks esitada iga PP kohta kokkuvõtlik tabel, mis sisaldab järgmist informatsiooni:

- PP projekti/tegevuse nimetus,
- selle teostamise aastad ja linn/paik,
- partnerluse ülesehitus,
- peamised eesmärgid,
- tegevused, mis toetasid või arendasid rassismi, diskrimineerimise jms ennetamist ja nendega võitlemist (sh koolitus),
- PP-sse kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused,
- politsei roll PP-s,
- peamised tulemused ja tooted.

Bulgaaria PP

Bulgaaria nr 1	
PP projekti/tegevuse nimetus	Inimõiguste kaitse ja politseiametnike vajalike teadmiste ja oskuste edasine arendamine – eriti nende, kes töötavad paljurahvuselises keskkonnas, sh mustlaste kogukondades.
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	2015, Sofia linn
Partnerluse ülesehitus	Projektijuht: Siseministeeriumi Akadeemia , Bulgaaria akadeemia riigitöötajatele ja siseministeeriumi töötajatele. Teine partner: Euroopa Nõukogu
Peamised eesmärgid	Vältida ja ennetada inimõiguste rikkumise juhtumeid (sealhulgas vihakuritegusid) politsei poolt paljurahvuselises keskkonnas, erilise fookusega mustlaste elanikkonnal.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	- alusuuring politsei poolt seaduslikult kasutatava jõu, vahendite ja tulirelvade kohta; - avalik konverents, mis kaasab korrakaitset, valitsusväliseid organisatsioone (sh valitsusvälised organisatsioonid, mis on tegevad paljurahvuselistes piirkondades) ja projekti partnereid; - kolmepäevane koolitus (5 moodulit: politseitöö rahvusvaheline kaasatus paljurahvuselistes kogukondades; politseitöö riiklikud standardid paljurahvuselises kogukonnas; politsei roll paljurahvuselistes kogukondades;

	diskrimineerimisvastane kaitse ja selle olulisus politsei jaoks rahvusvahelisel tasandil; diskrimineerimisvastane kaitse riiklikul tasandil; vihakuriteod; vihakuritegude tuvastamise ja uurimise indikaatorid) arutelu vormis. Koolitusel tutvustati politseiametnikele ka mustlaste väärtuseid ning kultuuri ja neid koolitati mustlaste kogukonda puutuvate stereotüüpide vältimise teemal.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Riigiteenistujad/riiklike haldusorganite töötajad: siseministeeriumi kohalikud direktoraadid, siseministeeriumi peadirektoraat; politseiametnikud.
Politsei roll projektis	Väljaõppe saajad/kasutajad.
Peamised tulemused ja tooted.	- politseiametnike koolitus; - politseiametnike käsiraamat pealkirjaga „Inimõiguste kaitsmine ja politseiametnike vajalike oskuste ja teadmiste edasine arendamine – eriti nende, kes töötavad paljurahvuselises keskkonnas, sh mustlaste kogukondades“.

Eesti PP

Eesti nr 1	
PP projekti/tegevuse nimetus	Veebikonstaablite veebikontrolliteenus
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	Alates 2016. a, Eesti
Partnerluse ülesehitus	Veebipolitseinikud
Peamised eesmärgid	Vältida ksenofoobiat, rassismi ja vihakõnesid veebikeskkonnas ning nendega võidelda.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	<ul style="list-style-type: none">- teavituste registreerimine veebikasutajate poolt edastatud vihakõnesid sisaldavate postituste kohta;- kiire reageerimine probleemidele ja postituste eemaldamine, kasutades sisemist aruandlussüsteemi Facebooki keskkonnas;- kohtumine välisüliõpilastega kooliaasta alguses, arutledes rassismi ja ksenofoobia ohtude üle ning kontaktandmete jagamine;- koolitus teemal „Kuidas varakult radikaliseerumist ära tunda ja seda ennetada võrgustiku tugevdamise abil“ (programmeerimine).
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Politsei
Politsei roll projektis	Tegevuse juhtimine.
Peamised tulemused ja tooted	Inimesed teavitavad politseid vihakõnepostitustest veebikeskkonnas, foorumis vms.

Soome PP

Soome nr 1	
PP projekti/tegevuse nimetus	Preventiivne Politseiüksus, Helsingi Politseijaoskond
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	Alates 2012. a – Helsingi piirkond
Partnerluse ülesehitus	Projektijuht: Helsingi Politseijaoskond , Preventiivne Politseiüksus; Partner: mitmed partnerid – religioossed ja etnilised ühendused, valitsusvälised organisatsioonid, kohalike asutuste, koolide jne teenused.
Peamised eesmärgid	<ul style="list-style-type: none"> - mitmekultuuriline töö on ainult üks osa Preventiivse Politseiüksuse tööst; - välja töötada politsei ennetavaid operatsioone nii, et mitte ükski kogukond ei peaks politseid oponendiks või et teatud rühmad ei tahaks kasutada politsei teenuseid ning luua ja tugevdada usaldust politsei ja erinevate immigrantide/vähemusrühmade vahel; - koguda ja analüüsida teavet üldise ohutuse ja turvalisuse olukorra ning riskitegurite kohta; - toetada perekondi (sh välismaise taustaga noori) integreerumisel Soome ühiskonda ja ennetada kriminaalse käitumise arenguid (sh rassistlikke ilminguid) koostöös teiste võimuorganitega; - ennetada vägivaldse ekstremismi viivat radikaalset mõtteviisi.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	<ul style="list-style-type: none"> - tuua politsei teenused immigrantideni/etniliste kogukondadeni ja eriti nende kogukonnaliikmeteni, kes on haavatavas olukorras. Külastatakse mošeesid, ostukeskuseid, kohvikuid, jalgpallimänge ning kõiki kohti, mis on teatud etniliste rühmade hulgas populaarsed; - informatiivsete sessioonide korraldamine vähemusrühmadele, nt naissoost immigrantide turvakodudes, LGBT rühmade kokkusaamispaikades ja arutelu nt vihakuriteojuhtumite üle; - loengute korraldamine nt koolides, kus publikuks on sadu immigrantidest/etnilisi õpilasi; - kogukonnaliikmete poolt <u>teatatud kuritegude registreerimine</u> (in situ).
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Preventiivne Politseiüksus (sh sotsiaaltöötaja), Helsingi Linna sotsiaaltalitused, vahendusega tegelevad valitsusvälised organisatsioonid, prostitutsiooniga soetud küsimustega tegelevad valitsusvälised organisatsioonid, naistevägivallaalased eksperdid, religioossed rühmad, LGBT rühmad, naissoost immigrantide rühmad, varjupaigataotlejate rühmad.
Politsei roll projektis	Kõikide koosolekute ja kirjeldatud tegevuste peamine juht.
Peamised tulemused ja tooted	Kohtumine kogukondadega; arutelud; usalduse loomine.

Soome nr 2	
PP projekti/tegevuse nimetus	„Rassismi vastu!“
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	2013. a – 2017. a
Partnerluse ülesehitus	<p>Projektijuht: Soome Punane Rist</p> <p>Partner: 16 ametlikku riiklikku partnerit valitsusväliste organisatsioonide näol, mis enamasti töötavad erinevate vähemuskogukondadega (nt migrandid, varjupaigataotlejad, mustlased) ja/või teevad toetustööd võrdsuse alal.</p> <p>Koostöö 250 valitsusväliste organisatsioonide, kõikide Soome Punase Risti piirkondlike kontorite, Rootsi Punase Risti, Siseministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Haridus- ja Kultuuriministeeriumi, Majandus- ja Töoministeeriumi, Riikliku Politseiameti; Soome evangeelse luteri kiriku ja muude religioossete kogukondadega; majandus-, transpordi- ja keskkonnaarengu keskustega; ülikoolidega; omavalitsustega.</p>
Peamised eesmärgid	Koostöö erinevate sidusrühmadega, sh kodanikuühiskonnas osalejate ja ametivõimudega, et mitmekesistada ühiskondlikku debatti rassismi ja rassismivastase kohta ning ennetada vihakõnesid Soome ühiskonnas.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	<ul style="list-style-type: none"> - mitmete võrgustikukoosolekute organiseerimine valitsusväliste organisatsioonide ja ametivõimudega ning arvukate loengute, töötubade, koolikülastuste ja seminaride korraldamine Soome erinevates piirkondades ning seisukohtade ja ekspertarvamuste avaldamine; - avaliku kampaania „Rassismivastane nädal“ korraldamine (iga-aastaselt 2013-2017), milles osalevad valitsusvälised organisatsioonid ja ametivõimud, sh erinevad politseijaoskonnad ning muud sidusrühmad, mis võtavad igal aastal avalikust kampaaniast osa; - kiire reageerimisrühm, mis reageeris rassistlikule meediasisule (2013); - valitsusväliste organisatsioonide toetusvajaduste uurimine rassismivastase töö valdkonnas (2013); - vastastikuse toetuse võimaluste uuring seoses rassismiga kokku puutunud inimestega (2014); - 11 koolitusmoodulit „Kuidas saan olla toeks vihakuriteo ohvrile?“ kohalikele ametivõimudele ja vabatahtlikele töötajatele (2017), kus politsei ja prokurörid olid alati kohal, et rääkida osalistele nende praktikast seoses vihakuriteojuhtumitega; - koostati mitmeid koolitusmaterjale ja arendati meetodeid.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Politsei; prokurörid; professionaalsed või ametlikud riiklikud partnerid valitsusväliste organisatsioonide näol, mis töötavad peamiselt erinevate vähemuskogukondadega (nt immigrandid, varjupaigataotlejad, mustlased).
Politsei roll projektis	Koolitusmoodulite koolitajad.
Peamised tulemused ja tooted	<ul style="list-style-type: none"> - Teatrimetodil praktiline töötuba rassistlikesse juhtumitesse sekkumise teemal; - Rassismiteemaline viktoriin koolidele (ja muud koolide jaoks väljatöötatud materjalid); - Rassism 24 – lauamäng, mida saab kasutada rassismiteemalise vestluse arendamiseks rühmades; välja töötatud koostöös filmi „Keemispunkt“ toetuskampaaniaga, mis võtab vaatluse alla avaliku debati polarisatsiooni ja vihakõnede suurenemise Soomes pärast 2015. aastat; - Juhised vabatahtlike mitmekultuurilise värbamise kohta valitsusvälistesse organisatsioonidesse (2014);

	<ul style="list-style-type: none"> - Veelgi enam oskuseid ja julgust valitsusväliste organisatsioonide ja muude kodanikuühiskonnas osalejate poolt, et reageerida rassismile ühiskonnas ning vaadelda omaenda tööd kriitilise pilguga; - Rassismivastase kodanikuühiskonnas osalejate võrgustiku rajamine.
--	--

Itaalia PP

Itaalia nr 1	
PP projekti/tegevuse nimetus	Üheskoos. Võitlus vihakuritegude vastu
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	2014. - 2016. aastani, Milano
Partnerluse ülesehitus	CGIL - Camera del Lavoro Metropolitana di Milano (ametiühing), Lunaria, Milano Linnanõukogu kohalik politseijaoskond, Roma Tre Ülikool (ei osalenud koolitusel).
Peamised eesmärgid	<ul style="list-style-type: none"> - koolitada ametnikke immigrantide ning LGBT õiguste ja õiguste rikkumise vallas; - edendada teemakohast teadlikkust; - parandada andmete kogumist vihakuritegude kohta, koostades ja rakendades standardseid meetodikaid ning töövahendeid andmete kogumiseks; - julgustada heade tavade rakendamist juhtumite käsitlemisel.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	<ul style="list-style-type: none"> - projekti „Tsiivilühiskonna ja korrakaitseasutuste mõjuvõimu suurendamine vihakuritegude nähtavastegemisel“ koolituskäsiraamatu kava; - politsei koolitamine (üle 80 agendi ja ametniku): 2 koolitussessiooni (klassitunnid ja töötuba) teemal diskrimineerimine rassi/etnilisuse tõttu ja LGBT diskrimineerimine, immigrantid ja LGBT õigused ning vihakuriteod.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Ekspertid inimõiguste ja diskrimineerimise alal, CGIL ja Lunaria liikmed, teadlased ja politsei.
Politsei roll projektis	Väljaõppe saajad/kasutajad.
Peamised tulemused ja tooted	<ul style="list-style-type: none"> - „Tsiivilühiskonna ja korrakaitseasutuste mõjuvõimu suurendamine vihakuritegude nähtavaks tegemisel“ koolituskäsiraamatu kavand neljas keeles; - teadlikkuse tõstmine politseiagentide ja -ametnike hulgas diskrimineerimise ning vähemusrühmade õiguste teemal; - riikliku aruande avaldamine vihakuritegude jälgimise kohta Itaalias.

Itaalia nr 2	
PP projekti/tegevuse nimetus	RomaMatrix. Vastastikune tegevus rassismi, sallimatuse ja ksenofoobia vastu
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	2013. – 2015. aa.stani, Bologna
Partnerluse ülesehitus	Bologna kohaliku omavalitsuse organ , Emilia Romagna piirkond – regionaalne diskrimineerimisvastane keskus , Eos Extrafondente Open Source (teemade ja koolituse eksperdid).
Peamised eesmärgid	<ul style="list-style-type: none"> - võidelda mustlaste vastu suunatud rassismi, sallimatuse ja ksenofoobiaga ning suurendada mustlaste elanikkondade integreerumist; - parandada nii politsei kui kohaliku regionaalse võrgustiku diskrimineerimisvastaseid oskuseid mustlaste diskrimineerimise küsimuses, suurendada nende võimekust tuvastada diskrimineerimissituatsioone ja sotsiaalset tõrjutust ning ka pädevusi eelmainitu neutraliseerimiseks sünergias osutatavate teenustega; - edendada munitsipaalpolitsei rolli kui positiivset pidepunkti mustlaskogukondade ja kohalike ametiasutuste vahel.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	<ul style="list-style-type: none"> - piirkondlikud koosolekud teenuste esindajate ning kogukonna vahel, et jälgida esilekerkivaid küsimusi kohalikul tasandil; - regionaalse ümarlaua väljatöötamine mustlaste diskrimineerimise teemal; - 3 diskrimineerimisvastast koolituskursust regionaalse võrgustiku operaatoritele, mille teemaks on mustlaste diskrimineerimine ja kaitsmine ning ennetavad vahendid; - 2 koolituskohtumist politsei ja mustlaskogukondade liikmete vahel; - teabe- ja koolitusmaterjalide koostamine.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Eksperdid koolitus- ja rassismi/diskrimineerimise küsimustes, politseiametnikud, mustlaskogukonna ja organisatsioonide liikmed, regionaalsed töötajad.
Politsei roll projektis	Väljaõppe saajad/kasutajad
Peamised tulemused ja tooted	<ul style="list-style-type: none"> - politseiagentide teadlikkuse tõstmine diskrimineerimise ja mustlaste õiguste teemal; - Romade ja sintide käsiraamat kohalikule politseile (ainult Itaalias); - Käsiraamat „Romade ja sintide diskrimineerimine” (ainult Itaalias); - Käsiraamat „Romade ja sintide kogukondade ning ühiskonna vaheliste konfliktide sotsiaalne vahendus” (ainult Itaalias).

Portugali PP

Portugali nr 1	
HT projekti/tegevuse nimetus	„Juntos por todos“ (Kõik üheskoos)
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	Alates 1. juulist 2016. a – tegemist on riikliku projektiga, mida rakendatakse kohalikul tasandil
Partnerluse ülesehitus	Projektijuht: avaliku julgeoleku politsei (AJP); Partner: immigratsiooni peakomisjon (Alto Comissariado para as Migrações - ACM) – immigratsiooni jälgimiskeskus .
Peamised eesmärgid	- allkirjastada protokoll avaliku kaitsepolitsei ja immigratsiooni peakomisjoni vahel, mille eesmärgiks on „panustada konfliktide ennetamisse multikultuurilistes kogukondades (mis võivad tekitada teatud haavatavust) ning ka kõikide kodanike ohutusse, hoolimata nende rahvusest või kultuurilisest seotusest“; - koolitada AJP agente sekkumise kahel esimesel tasemel seoses Portugali migratsiooni, riigis elama hakkavate riiklike ja kultuuriliste rühmade ning mitmekesisuse teema ja kultuuridevahelise dialoogiga; - koolitada ACM ametnikke seoses seadusliku raamistikuga, mis haldab politsei tegevust ja seoses kommunikatsioonistrateegiatega vahendamisega AJP-le.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	- 2016. aastal toimus kaks koolitust 36 ACM ametnikule; - 2017. aastal toimus kaks koolitust 42 ACM ametnikule; - 2016. aastal toimus kaks koolitust Lissabonis ja Portis 117 isikule; - sama programmi raames välja töötatud programmivalikute ja projektide juhtidele, vahendajatele ja teostajatele; - 40 koolitussessiooni ligikaudu 800 politseiametnikule on kavandatud ajavahemikku juuni – detsember 2017. a.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Kõik kogukonnapolitseis töötavad politseiametnikud; ACM professionaalid; multikultuurilised kogukonnad; programmivalikute juhid, vahendajad ja teostajad.
Politsei roll projektis	Koolitusel osalejad ja koolitajad.
Peamised tulemused ja tooted	- ligikaudu 1000 lähipolitseiagendi koolitamine kultuurilise mitmekesisuse integreerumise ja juhtimise teemadel; - ACM töötajate ja tehnikute koolitamine AJP ja selle organisatsiooni ning sekkumise teemadel ja politseijõudude kuritegevusküsimustes.

Portugali nr 2	
PP projekti/tegevuse nimetus	<i>Comemoração do Dia Internacional para a Tolerância</i> (rahvusvahelise sallivuspäeva mälestuspüha)
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	2013 – Lissabon
Partnerluse ülesehitus	Avaliku julgeoleku politsei , Lissaboni metropoli juhtimiskeskus – 5. osakond – lähipolitsei; Rumeenia Kool, Rumeenia õigeusu kirik, immigratsiooni peakomisjon (ACM), Rumeenia saatkond.
Peamised eesmärgid	- võidelda Rumeenia kogukonna vastase sallimatusega; - edendada kultuuride sidusust ja tervislikku kooseksisteerimist ning turvatunnet.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	AJP ruumide külastamine ning operatiivse varustuse tutvustamine.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	AJP ametnik ja ohutu kooli programmi agendid; Lissaboni CNAI direktor, esindades ACM-i; Rumeenia õigeuskogukonna usuline juht Portugalis; Rumeenia kooli õpilased; Rumeenia saatkonna esindaja.
Politsei roll projektis	Selgitada politsei rolli ja ülesandeid õpilastele ning tõsta sellealast teadlikkust.
Peamised tulemused ja tooted	Usalduse ja turvatunde loomine.

Hispaania PP

Hispaania nr 1	
PP projekti/tegevuse nimetus	Mitmekesisuse Juhtimisüksus, Madridi munitsipaalpolitsei
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	Alates 2016. a – Madrid
Partnerluse ülesehitus	Madridi munitsipaalpolitsei , Mitmekesisuse Juhtimisüksus, Madridi linnavolikogu , arvuti- ja vihakuritegudele spetsialiseerunud prokuratuur.
Peamised eesmärgid	<ul style="list-style-type: none"> - vihakuritegude tuvastamine ja nende nähtavaks tegemine; - aidata kaasa nendest faktide teavitamisel eripolitseiametnikele, et tuvastada ja rõhutada võimalikke kõrgendatud rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ilminguid, nii et neid saaks uurida vastavate kuritegudena ja et neid ei peetaks mõneks muuks kriminaalseks teoks; - juhtumi uurimine; ohvriga kontakteerumine järelkontrolliks, et uurida, kas ta on kannatanud uuesti samade juhtumite all ning samas hinnates rahulolu politseiametnike tehtud töö suhtes; kontakti säilitamine; töövõrgustike loomine ühendustega, mis töötavad inimestega, kelle põhiõiguseid võidakse rikkuda; - edendada ja koostada koostöölepinguid ühenduste, asutuste ning valitsusväliste organisatsioonidega, mis kaitsevad inimõiguseid, et ennetada rassismi, ksenofoobiat, LGTBI-foobiat ning muid sallimatuse vorme ja/või radikaliseerimist.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	<ul style="list-style-type: none"> - teadlikkuse ja mõjuvõimu teemaline koosolek ühendustega; - vihakuritegude ja muude sallimatuse avalduste registreerimine ning uurimine, eriti vihakõne veebikeskkonnas, vähemtõsised füüsilised ähvardused, ähvardused, koostöös teiste sotsiaalsete ja institutsiooniliste mõjutajatega, mille tulemusel toimub süüdistusprotsess eelmainitud kuritegude ning muude diskrimineerivate rikkumiste eest. - statistiline aruanne Madridis aset leidvate sündmuste kohta, isegi kui isik ei teata neist politseisse; - ohvri toetamine, mitte ainult uurimismenetluse ajal, kuid ka juhtumi kontrollimiseks tagantjärele, et teada, kas sellest on üle saadud või kas see on kordunud; - kokkulepe Madridi erakorralise puhastusteenindusega vihale, rassismile, sallimatusele jms viitava graffiti ning muude märkide eemaldamiseks; koostatakse fotograafiline aruanne õigusrikkuja või vägivaldse rühma tuvastamiseks; - kehtiv kokkulepe advokatuuri ja Madridi Sotsiaalabiteenusega, et teavitada vihakuritegude ohvriteks olevaid kodutuid kohtumenetlustest Mitmekesisuse Juhtimisüksuse kaudu, pakkudes neile mobiilset ruumi juristiga vestluste läbiviimiseks nii, et neil ei tuleks hüljata oma asju või lemmikloomi; - kohandamine ja tõlkimine rahvusvahelisse pimedate kirja ning dokumentide ja teabemenetluste lihtsa lugemise võimaldamine kuriteoohvritele; - viipekeele tõlketeenuse saadavus ohvritele ning lai keeltevalik; - selektiivsete ja edendavate protsesside koolitus (10 koolitustundi vihakuritegude ja mitmekesisuse haldamise alal); - mitmekesisuse juhtimise ja vihakuritegude erikursus (30 õppetundi); - sotsiaalvõrgustikualaste teadmiste täiendkursus (3 tundi); - vihakuritegude koolituspäevad (5 tundi; üks igal semestril).
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	See tuleb asendada järgmisega: Madridi linna tervise, turvalisuse ja eriolukordade valdkond, Madridi munitsipaalpolitsei, 33 inimesest koosneva

	Mitmekeesisuse Juhtimisüksuse kaudu (kellest 40% on naised; võrrelduna 12, 32% naistega ülejäänud Madridi Munitsipaalpolitseis).
Politsei roll projektis	Peamine roll; kõikide tegevuste juht
Peamised tulemused ja tooted.	<ul style="list-style-type: none"> - vihakuritegude laste koolituste ja spetsialiseerumise parendamine;- võrgustiku loomine üksuste ja valitsusväliste organisatsioonide vahel, võideldes rassismi, ksenofoobia, LGTB-foobia ning muude sallimatuse vormidega ning pakkudes tööruume ja otsest suhtlust Mitmekeesisuse Juhtimisüksusega; - rassismi- ja vihakuritegude alase teadlikkuse kujundamine läbi vihakuritegude ja diskrimineerivate tegude ennetamis- ning teadlikkuskampaaniate formuleerimise ja osaluse koos ühiskondliku võrgustikuga ning kodanikuühiskonna aktiivsel osalusel; - Madridi linnas aset leidvate vihakuritegude ja muude diskrimineerivate tegude registri loomine, sh need, mida isik pole raporteerinud; ning analüüs kaardistamiseks radikaliseerimise, rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide ennetamist.

Hispaania nr 2	
PP projekti/tegevuse nimetus	Las Palmas de Gran Canaria kohaliku politsei kaitse- ja saateüksus (loomisel)
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	Alates 2016. aastast, Las Palmas de Gran Canaria
Partnerluse ülesehitus	Kohaliku politsei kaitse- ja saateüksus, Gran Canaria linnavolikogu turvalisuse suund, munitsipaal-sotsiaaltalitus.
Peamised eesmärgid	<ul style="list-style-type: none"> - pöörata tähelepanu tõrjutusriskis olevatele või kaitset vajavatele isikutele; - saata vihakuritegude ohvreid.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	<ul style="list-style-type: none"> - teadlikkuse suurendamine hariduskeskustes; - koolitustegevused (kolm koolitusmoodulit - 120 tundi 20 agendile), kus tutvustatakse põhiteadmisi vihakuritegude ja diskrimineerimise kohta, et parandada politsei tegevusi seoses juhtumite identifitseerimise, mainitud kuritegude ennetamise ning mahasurumise ja tähelepanuga väidetavate ohvrite suhtes; teoreetiline lähenemisviis põhilistele institutsioonilistele ja õiguslikele mõistetele; - esitada protokolle politsei individuaaltegevuse jaoks ja tegelemisel võimalike ohvrite ning tunnistajatega.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Politsei.
Politsei roll projektis	Peamine roll, kõikide tegevuste juht.
Peamised tulemused ja tooted	Pole saadaval.

Hispaania nr 3	
HT projekti/tegevuse nimetus	Politsei mitmekesisuse juhtimise programm, Fuenlabrada kohalik politsei
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	Alates 2008. aastast – Fuenlabrada (Madridi metropol)
Partnerluse ülesehitus	Fuenlabrada kohalik politsei , Fuenlabrada linnavolikogu , avaliku julgeohutuse osakond (<i>Concejalía de Seguridad Ciudadana</i>) ja Linnamunitsipalteenus (Alcaldía)
Peamised eesmärgid	<ul style="list-style-type: none"> - kohaliku kogukonna teadvustamine, et ennetada diskrimineerimist ja vihakõnesid, arendades sotsiaalse teadlikkuse tegevusi nende käitumiste vastu ning edendada sotsiaalset sallimatust seda tüüpi käitumise vastu; - edendada vihakuritegudest teatamist, pakkuda ohvritele (ka psühholoogilist) tuge ning panustada üheskoos teiste sotsiaalsete ja institutsiooniliste asutuste efektiivsesse kohtu alla võtmisse nende kuritegude ja muude diskrimineerivate rikkumiste alusel; - edendada laiaulatuslikku koalitsioonipoliitikat koostöös kohalike ametiorganitega, tegeledes inimõiguste kaitsjate ning vihakuritegude ohvrite kaitsega, ja tugevdada erinevate valdkondade ning munitsipaalteenuste koordineerimist ja koostööd mittemunitsipaalsete teenustega, mis on nendes küsimustes pädevad; - kõrvaldada vihakõne Fuenlabrada seintelt ning kontrollida ja jälgida kõike, mis toimub internetis; - munitsipaalteenistujate koolitamine diskrimineerimise ja vihakuritegude vastases võitluses ja ohvrite eest hoolitsemisel; - hoida töös politsei eriuksusi mitmekülgse ühiskonna jaoks ning täiendada politseitegevuse meetodikaid vihakuritegude ja muu diskrimineeriva käitumisega tegelemisel ning selle koordineerimine ohvrite munitsipaalabiteenistusega; - tagada vihakuritegude ja muu diskrimineeriva käitumise ohvrite õigusliku ning sotsiaalse hoolekande interdistsiplinaarse eriteenistuse toimimine; - töös hoida ja tugevdada Munitsipaalset Kultuurilise Mitmekesisuse Programmi ning säilitada ja tugevdada kodanikuosalusorganeid, mis pooldavad munitsipaalteenuste kokkupuudet mitmekesise ühiskonnaga nagu nt Mesa de la Convivencia (Kooselulaud) ja mitmekülgse ühiskonna kodanikuturvalisuse komisjon.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	- koostada vihavastane tegevuskava, mis hõlmab kõiki rassistlike ja ksenofoobsete juhtumite tõttu toime pandavaid kuritegusid.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Avaliku julgeoleku osakond, kohaliku politseiteenistuse ülem, Politsei Mitmekesisuse Juhtimisüksus (GESDIPOL, 1 ametnik ja 5 agenti).
Politsei roll projektis	Peamine roll, kõikide tegevuste juht.
Peamised tulemused ja tooted	<ul style="list-style-type: none"> - vihavastane tegevuskava, mis hõlmab kõiki rassistlike ja ksenofoobsete juhtumite tõttu toime pandavaid kuritegusid; - tegevusprotokollide väljatöötamine rassistlike juhtumite tuvastamiseks; - teadlikkuse kujundamine vähemusrühmades ja koostöö kogukondadega (nt Fuenlabrada Islami kogukond korraldas meeleväljundi Barcelona rünnakute vastu);

	- eelkäijad ja näide rassismi ning ksenofoobia vastases võitluses muudele Hispaania kohalikele politseidele.
--	--

Hispaania nr 4	
HT projekti/tegevuse nimetus	<i>Proyecto de investigación Cultura, civilizaciones, diversidad, seguridad ciudadana y derechos</i> (teadusprojekt „Kultuur, tsivilisatsioonid, kodanike turvalisus ja õigused“)
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	2011/2012. aastast, Valencia ja Castilla - La Mancha
Partnerluse ülesehitus	Projektijuhid: Valencia Ülikooli geograafia- ja ajalooteaduskond ning õigusteaduskond, Alicante Ülikooli kultuuriasektori, Hispaania kohalike omavalitsuste ja provintside liidu (FEMP) tsivilisatsioonide ühenduse rühm; partnerid: sotsiaalsed rühmad; Kaaskorraldajad: Valencia Ülikooli Inimõiguste Instituut, Valencia Ülikooli Kohaliku Arengu Instituut, Valencia Ülikooli Kriminoloogia Instituut, Valencia Ülikooli Rahvusvahelise Õiguse Instituut, Valencia Ülikooli Inimgeograafia Instituut, Ajalooteaduskonna kultuuriasedekaad, Alicante Ülikooli kultuuri asedekaad, Castilla - La Mancha Ülikooli Õigusteaduskond.
Peamised eesmärgid	<ul style="list-style-type: none"> - uurida vihakuritegude ajaloo, diskrimineerimisvastase õiguse ja politseiasutuste arenguga seotud küsimusi; - koolitada kaitsejõude (sh relvastatud jõude) ja Valencia Ülikooli üliõpilasi, suurendades nende vihakuritegude alast teadlikkust; - leida ja täiustada töövahendeid võitlemaks vihakuritegudega, eriti avalike kaitsejõudude ja –organite vallas ning militaar- ja eraturvateenuste vallas.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	<ul style="list-style-type: none"> - uurimistöö mitme- ja interkultuurilisuse vallas; - erinevate formaatidega koolitustegevused (mis tavaliselt kestavad 8-10 tundi), mõeldud Valencia kohalike omavalitsuste kohaliku politsei liikmetele).
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Politsei, kohalikud võimuorganid, õiguslikud, sotsiaalsed ja administratiivsed operaatorid, sotsiaalsete vähemusorganisatsioonide liikmed.
Politsei roll projektis	Koolitusel osalejad ja selle läbiviijad.
Peamised tulemused ja tooted	Umbes 300 inimese koolitamine (peamiselt kohalik politsei) nii Valencia kui Castilla - La Mancha (Albacete) piirkonnas.

Inglise PP

Suurbritannia – Ühendkuningriik NR 1	
HT projekti/tegevuse nimetus	Bradfordi vihakuritegude strateegia
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	2017. kuni 2020. aastani - Bradford, Lääne-Yorkshire, ÜK
Partnerluse ülesehitus	Projektijuht: Bradfordi vihakuritegude liit ; Partnerid: Bradfordi nõukogu ja Lääne-Yorkshire politsei .
Peamised eesmärgid	- vähendada vihakuritegusid kokkulepitud aastase tegevuskava erinevate tegevuste kaudu; - koostada kokkulepitud strateegia ja tegevuskava kõikidele partneritele partnerluse raames töötamiseks.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	Bradfordi vihakuritegude strateegia koostamine, LIKVIFDEERIMISE HARTA, mis on allkirjastatud kõikide suuremate Bradfordi ametiasutuste poolt ja mis katab kõiki riiklikult tunnustatud vihavaldkondi - rass, usk, puue, seksuaalne orientatsioon ja transsoolisus.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Politsei ja ligikaudu kahekümne organisatsiooni liit, mis lubavad viha välja juurida ja erinevad valitsusvälised organisatsioonid piirkonnas.
Politsei roll projektis	Bradfordi vihakuritegude strateegia lepingupartner.
Peamised tulemused ja tooted.	-suurendada ohvrite toetamist; - vähendada pingeid kogukonnas (isegi pärast suuri sündmuseid nagu terrorirünnakud Londonis ja Manchesteris; - rohkem partnereid töötab üheskoos, kasutades ühte ja sama kirjalikku ning kokku lepitud kava.

Suurbritannia – Ühendkuningriik nr 2	
PP projekti/tegevuse nimetus	Kuriteost teavitamine kolmanda isiku poolt
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	Alates 2016. a - Bradford, Lääne-Yorkshire, ÜK
Partnerluse ülesehitus	Projektijuht: Bradfordi vihakuritegude liit (BHCA); Partnerid: Bradfordi nõukogu ja Lääne-Yorkshire politsei .
Peamised eesmärgid	- tagada ohvritele kindlus vihakuritegudest teavitamisel nende territooriumil, kui nad ei soovi politseijaoskonda minna; - toetada ohvrit ja pakkuda lokaalsemat teenust, mida politseijaoskond ei pruugi võimaldada, sest politseijaoskonnas on alati palju tööd.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	- avalik teenus vihakuritegudest teatamiseks, kasutades raporteerimist veebikeskkonnas BHCA veebilehel (kui raport on esitatud, saadetakse välja kaks e-kirja: üks BHCA-le ja teine Lääne-Yorkshire politsei vihakuritegude koordinaatoritele; - arutelu juhtumi üle ja selle registreerimine määratud vihakuritegude koordinaatoritega uurimise eesmärgil 24 tunni jooksul; - ohvri külastamine toetuse pakkumiseks, samas kui politsei alustab juurdlusega; - asjakohase informatsiooni kogumine ja selle jagamine politseiga juhuks, kui oleme teatud informatsiooni kahe silma vahele jätnud; - vajaduse korral pakkuda ohvrile traumaga toimetulemiseks spetsiaalset tuge; - kolmandate isikute teatamiskeskuse personali iga-aastane koolitus (PowerPointi esitlus, YouTube'i klipid ja interaktiivsed sessioonid) vihakuritegude teadlikkuse, seadusuuenduste ja PP jagamise alal.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Politsei, kohalik volikogu ja BHCA personal.
Politsei roll projektis	Partner ja mõnikord koolitajad
Peamised tulemused ja tooted.	Kolmanda isiku teatamiskeskused on võimaldanud üldsusel teada anda vihakuritegudest kolmandale poolele, mis ei ole politseijaoskonnaks. Neil on olnud võimalik toetada vihakuritegude ohvreid ja üle 300 vihakuriteost on teatatud ajavahemikus aprill 2016 – märts 2017.

Suurbritannia – Ühendkuningriik nr 3	
PP projekti/tegevuse nimetus	Strateegiline juhtrühm
Projekti elluviimise aastad ja linn/paik	Alates 2010. aastast - Bradford, Lääne-Yorkshire, ÜK
Partnerluse ülesehitus	Projektijuht: Bradfordi vihakuritegude liit (BHCA); Partnerid: Bradfordi volikogu ja Lääne-Yorkshire Politsei .
Peamised eesmärgid	- töötamine partneritena, juhtimine, strateegia ja tegevuskava efektiivsuse läbivaatamine aasta jooksul; - anda suuniseid spetsiifiliste küsimuste korral ja nõustada erinevaid vanemametnike rühmasid nii politseis kui kohalikus volikogus; - koguda uuringuid ja andmeid erinevatest allikatest, et määrata vihajuhtumite staatus kogu territooriumil.
Toetatavad tegevused, et ennetada rassismi, diskrimineerimist jne ning nendega võidelda (sh koolitus)	Strateegia kirjutamine ja tegevuskavas kokkuleppimine.
Projekti kaasatud professionaalid ja kogukonnad/ühendused	Vihavastases valdkonnas töötavate organisatsioonide liikmed, politsei, BHCA liikmed.
Politsei roll projektis	Osalejad juhtrühmas.
Peamised tulemused ja tooted	Sidusa strateegia ja tegevuskava koostamine, kava ülevaatamine ning reageerimine kogukonda ähvardavatele sündmustele.

2.2. PP analüüs: sarnasused ja erinevused

PP sarnasusi, erinevusi ja omapärasid on võimalik analüüsida, alustades ülalmainitud tabelites sisalduva informatsiooniga.

Kuigi kõiki parimaid praktikaid on rakendatud kohalikul tasemel, olid mõned neist suuremate projektide osaks, mille kaudu neid rahastati. Bulgaaria PP-t rahastavad Euroopa fondid, samas kui kaks Itaalia PP-t on Itaalia partnerite tegevusteks, mis on muid Euroopa riike kaasavate Euroopa projektide osaks. Soome PP nr 2 ja Portugali PP nr 1 on riiklike projektide osaks, mille arengut ja mõju võib siiski vaadelda kohaliku urbanistliku konteksti valguses. Kõik muud eelmainitud PP-d on rajatud ja ellu viidud kohalikul tasandil.

Tabel 2 – HT konteksti/rahastuse tüüpide kokkuvõte

Euroopa	Bulgaaria PP nr 1; Itaalia PP nr 1 ja nr 2
Riiklik	Eesti PP nr 1; Soome PP nr 2; Portugali PP nr 1
Kohalik	Soome PP nr 1; Portugali PP nr 2; Hispaania PP nr 1, nr 2 ja nr 3; Hispaania PP nr 4; Suurbritannia PP nr 1, nr 2 ja nr 3

Kõikide PP-te puhul (erandina Eesti PP nr 1) on tegemist rohkem või vähem ulatuslikuma partnerlusega. Enam kui kolmandikus PP-s osalevad partnerluses avalikud asutused (ministeerium, linnavolikogu, regioon, avalikud sotsiaaltalitused), samas kui pooltes neist on partneriteks

ühendused ja valitsusvälised organisatsioonid, mis tegelevad erinevate haavatavate rühmade, vähemuste ja usuliste või etniliste kogukondade vastase rassismi ja diskrimineerimisega (Soome nr 2, Portugal nr 2). Ametiühing on kaasatud ainult Itaalia PP nr 1 partnerlusse.

Tabel 3 – PP partnerite tüüpide kokkuvõte

Politsei	Eesti PP nr 1; Soome PP nr 1; Portugali PP nr 1 ja nr 2; Hispaania PP nr 1, nr 2 ja nr 3; Suurbritannia PP nr 1, nr 2 ja nr 3
Riiklikud või regionaalsed asutused	Bulgaaria PP nr 1; Soome PP nr 2; Itaalia PP nr 2; Portugali PP nr 1
Kohalikud omavalitsused/linnavolikogud/sotsiaaltalitused	Soome PP nr 1 ja nr 2; Itaalia PP nr 1 ja nr 2 Itaalia; Hispaania PP nr 1, nr 2 ja nr 3; Suurbritannia PP nr 1, nr 2 ja nr 3
Valitsusvälised organisatsioonid / Ühendused	Soome PP nr 1 ja nr 2; Itaalia PP nr 1 ja nr 2; Suurbritannia PP nr 1, nr 2 ja nr 3
Religioossed ühendused/Kirikud	Soome PP nr 1 ja nr 2; Portugali PP nr 2
Ülikoolid	Bulgaaria PP nr 1; Itaalia PP nr 1
Ühingud	Itaalia PP nr 1

Kuigi kõikidel projektidel on selgelt sama eesmärk ennetada ja/või vöidelda ning vähendada rassismi, ksenofoobia, sallimatuse ja vihakuritegude juhtumeid, on eesmärgid silmas pidades mõningad erinevused nende käitumiste sihtmärkideks olevate subjektide ja ohvrite vahel. Nimelt keskendusid Bulgaaria PP nr 1 ja Itaalia PP nr 2 mustlaste diskrimineerimisega võitlemisele. Portugali PP nr 1 ja Itaalia PP nr 2 keskendusid ennekõike immigrantidest elanikkonna vastase rassismi ja diskrimineerimisega võitlemisega nagu ka Portugali PP nr 2, mis on veelgi kitsamalt keskendunud konkreetsele immigrantide kogukonnale – rumeenlastele. LGBT inimeste diskrimineerimise ja nende vastaste vihakuritegude küsimust käsitles ainult Itaalia PP nr 1. Eesti PP nr 1 ja Soome PP nr 2 keskendusid ka vihakõnede ennetamisele ja selle vastu võitlemisele. Sooküsimust ei käsitleta otseselt üheski analüüsitud PP-s, kuid see on kõigis läbivaks teemaks: võime oletada, et tõenäoliselt enamus haavatavate inimeste diskrimineerimist ja nende vastaseid vihakuritegusid käsitlevad PP juhtumid tegelevad ka naistega – isegi kui see pole ilmne.

Enamustes analüüsitud projektides on kõikide selliste käitumismallidega võitlemine võimalik tänu politsei, kohalike inimeste ja vähemus- või haavatavate rühmade suurendatud teadlikkusele. Mitmete projektide eesmärgiks oli seetõttu tõsta teadlikkust vihakuritegude osas ja panna alus rassismi ning diskrimineerimise ohvrite usaldusele politsei vastu või seda suurendada. See aitaks leevendada rassistlike ja vihakuritegude ohvrite hirmu kuritegudest teatamisel. Tõepoolest on ametlike kaebuste tõus mõne analüüsitud PP konkreetseks eesmärgiks, eriti Hispaania PP nr 1 ja nr 3 ning Suurbritannia PP nr 2, mis pakub samuti ohvritele tugiteenust kogu kaebuse ja juurduse protsessi vältel.

Mitmete projektide eesmärgiks oli tõsta teadlikkust vihakuritegude osas ja panna alus rassismi ning diskrimineerimise ohvrite usaldusele politsei vastu või seda suurendada.

Tabel 4 – PP peamiste eesmärkide kokkuvõte

Ennetada, vähendada ja võidelda rassismi/diskrimineerimise/vihakuritegudega üldiselt	Bulgaaria PP nr 1; Eesti PP nr 1; Soome PP nr 1 ja 2; Itaalia PP nr 1 ja nr 2; Portugali PP nr 1 ja nr 2; Hispaania PP nr 1, nr 2, nr 3 ja nr 4; Suurbritannia PP nr 1, nr 2 ja nr 3
Ennetada, vähendada ja võidelda vihakõnedega	Eesti PP nr 1; Soome PP nr 2; Hispaania PP nr 3
Ennetada, vähendada ja võidelda immigrantide elanikkonna vastase rassismi/diskrimineerimise/vihakuritegudega	Soome PP nr 1; Itaalia PP nr 1; Portugali PP nr 1 ja nr 2 (nr 2 erilise fookusega rumeenlastele)
Ennetada, vähendada ja võidelda Mustlaste elanikkonna vastase rassismi/diskrimineerimise/vihakuritegudega	Bulgaaria PP nr 1; Itaalia PP nr 1
Ennetada, vähendada ja võidelda LGBT vastase rassismi/diskrimineerimise/vihakuritegudega	Itaalia PP nr 1; Suurbritannia PP nr 1, nr 2 ja nr 3
Toetada ja aidata kaasa rassismi ning vihakuritegude ohvrite raporteerimisele	Soome PP nr 1 ja nr 2; Hispaania PP nr 1 ja nr 3; Suurbritannia PP nr 1 ja nr 2
Lua või suurendada usaldust politsei vastu	Eesti PP nr 1; Soome PP nr 1 ja nr 2; Itaalia PP nr 2; Portugali PP nr 2; Suurbritannia PP nr 2
Koolitus	Bulgaaria PP nr 1; Soome PP nr 1 ja nr 2, Itaalia PP nr 1; Portugali PP nr 1; Hispaania PP nr 3 ja nr 4
Protokoll, strateegia või tegevuskava koostamine ning andmete kogumine	Portugali PP nr 1; Suurbritannia PP nr 1, nr 2 ja nr 3 (eriti nr 3 andmete kogumise ja uurimistöö osas)

Kirjeldatud funktsioonid on juurutatud mitmete tegevuste kaudu, mille võib kokku võtta neljas jaotuses: koolitus; teabe- ja arutelukoosolek; protokollide koostamine; ja uurimistöö.

Koolitus on kõige tavapärasel tegevusel, kuigi selle tegevuse raames ei ole võimalik leida ühtsust, sest igas projektis on koolitus erinevalt struktureeritud selle eesmärgi, tundide, sisu, koolitusviisi ja osaliste arvu vaates. Näiteks koosnes Portugali PP nr 1 koolitus 40 koolitussessioonist, kus koolitati välja umbes 1000 ametnikku, samas kui Hispaania PP nr 2 koolituses oli 3 moodulit, kokku 120 tundi, mille raames koolitati välja 10-15 politseiametnikku. Hispaania PP nr 1 koolitus oli aga struktureeritud teistmoodi: 10 tundi sissejuhatavat koolitust; 30 tundi erialakursust; 3 tundi täienduskursust; kord poolaastas toimuv 5-tunnine koolituspäev.

Mõningatel juhtudel toimus koolitus loengute vormis; teistel toimusid nii laboratoorsed tööd kui töötoad (nt Itaalia PP nr 1). kasutati ka arutelu vormi – nt Bulgaaria PP-s nr 1 ja Itaalia PP-s nr 2.

Teabealased ja teadlikkuse suurendamise tegevused, mis mõlemad on suunatud vähemustele, etnilistele kogukondadele, üldisele rahvastikule ja politseile, on laialdaselt levinud ülalmainitud PP-tes. Analüüsitud projektides korraldati tõepoolest erinevaid teabealaseid tegevusi nagu

konverentsid (Bulgaaria PP nr 1), seminarid ja töötoad (Soome BP nr 2) ning koosolekud ja loengud koolides või üliõpilastega (Eesti PP nr 1, Soome PP nr 1 ja 2, Portugali PP nr 2).

Vähemlevinuteks olid **uurimistegevused** (eriti uuringud), mida leiame ainult Bulgaaria PP-s nr 1, Soome PP-s nr 2 ja Hispaania PP-s nr 4. **Protokollid ja lepingud** on saadaval ainult Briti PP-s, Portugali PP-s nr 1 ja Hispaania PP-s nr 2.

Kõikides tegevustes osales mitmeid **professionaale** - nii korraldajate/juhtide rollis kui ka tegevuste ja teenuste kasutajatena. Enam kui pooltesse analüüsitud projektidesse kaasati inimõiguste, rassismi ja diskrimineerimisküsimuste eksperdid või nende küsimustega tegelevad kutselised või valitsusvälised organisatsioonid. Etnilised vähemuskogukonnad ning nende juhid või eestkõnelejad on projektidesse kaasatud ainult teatud määral. Näiteks võib tuua mustlaste kogukonnad, mis olid kaasatud Itaalia PP-sse nr 2, Portugali PP-sse nr 1 ja nr 2 ning Hispaania PP-sse nr 4. (Kohalike) võimude liikmed (Bulgaaria PP nr 1; Itaalia PP nr 2, Hispaania PP nr 4 ja Briti PP) ning sotsiaaltöötajad (Soome PP nr 1 ning Hispaania PP nr 1 ja nr 3) olid samuti osadesse projektidesse kaasatud.

Nagu oligi arvata, olid politseiametnikud kaasatud igasse PP-sse, sest nende olemasolu oli PP valiku põhikriteeriumiks. **Politseil** ei ole siiski olnud üks ja sama roll erinevates projektides. Õigupoolest oli just politsei koolituse saajaks 7 HT-s (Bulgaaria PP nr 1; Itaalia PP nr 1 ja nr 2; Portugali PP nr 1; Hispaania PP nr 1, nr 3 ja nr 4). Samas aga oli politseil kanda koolitaja roll 6 projektis (Soome PP nr 2; Portugali PP nr 1; Hispaania PP nr 1 ja nr 4; Suurbritannia PP nr 2). Eesti PP-s nr 1, Soome PP-s nr 1 ja Hispaania PP-s nr 1, nr 2 ja nr 3 oli politsei korraldajaks ja rakendatavate tegevuste juhiks, et võidelda rassismi, diskrimineerimise ja vihakuritegudega; Briti PP-s aga pakub politsei, millel on tugevad organisatsioonilised ja haldussüsteemid ning metoodika vihakuritegude registreerimiseks, ohvritele tuge ning võitleb vihakuritegude vastu, kusjuures politseil on lepingus ka partneri roll. Niisiis on politseil analüüsitud PP-tes üldiselt aktiivne roll. Eranditeks on Bulgaaria PP nr 1 ja Itaalia PP nr 1 ning nr 2, kus sel on kõigest kirjeldatud projektide teiste partnerite poolt määratud koolituse saaja roll.

Niisamuti nagu erinevad rakendatavad tegevused ennetamiseks ja võitlemaks rassismi, ksenofoobia, sallimatuse and vihakuritegudega erinevates analüüsitud kontekstides, on ka nende projektide ja tegevuste **tulemused** ja **tooted** erinevad. Projekti partnerite poolt kogutud PP-te analüüs annab tõepoolest erinevaid tulemusi.

Üheks kõige olulisemaks tulemuseks on muidugi arutelu edendamine ning pilguheit erinevate haavatavate rühmade või vähemusrühmade vastu suunatud rassismi, diskrimineerimise ja vihakuritegudesse, mis on mõeldud nii eelmainitutele kui kohalikule ja välismaisele rahvastikule ning isegi politseile. Nii mitmeski kontekstis on see suurendanud politsei teadlikkust seoses diskrimineerimissituatsioonidega ja kokkusaamiste korraldamine on vähemuste ja kuriteoohvrite hulgas kasvanud ja suurendanud usaldust politsei vastu. Seda asjaolu märgati eriti Soome PP-s nr 1, kahes Itaalia PP-s ja Portugali PP-s NR 2, kuigi sellele on tõenäoliselt viidatud ka teistes kogemustes, kus on saadaval konkreetsemad ja käegakatsutavamad tulemused. Tegelikult on Eesti kogemuse põhjal lisandunud teavitusi vihakõnede kohta. Ka Briti kogemused tõendavad, et nende tegevuste tulemusena on suurenenud vihakuritegude ohvrite konkreetne toetamine. Võrdväärselt kindel on Hispaania PP nr 1 kogemuse raames rajatud võrgustiku loomine ja teostamine.

Mõned analüüsitud PP-dest on samuti jätnud käegakatsutava tulemuse oma tööst: juhised multikultuuriliste vabatahtlike palkamise kohta valitsusvälistesse organisatsioonidesse (Soome PP

nr 2), politsei käsiraamatud (Bulgaaria PP nr 1 ja Itaalia PP nr 1 ning nr 2 Itaalia) ja kompetentsed kohalikud haldusasutused (Itaalia PP nr 2).

Üheks kõige olulisemaks tulemuseks on muidugi arutelu edendamine ning pilguheit erinevate haavatavate rühmade või vähemusrühmade vastu suunatud rassismi, diskrimineerimisse ja vihakuritegudesse, mis on mõeldud nii eelmainitutele kui kohalikule ja välismaisele rahvastikule ning isegi politseile.

Nagu mainisime, rahastati mõningaid kirjeldatud PP-sid Euroopa või riiklike fondide poolt spetsiifiliste rahastamisaotluste alusel ning need on juba lõppenud ja neid ei ole võimalik jätkata ega tulevikus teostada. Samas on osad projektid aga alles alanud. Seetõttu on raske hinnata nende tegevuste tegelikku mõju ja nende tõelist edu rassismi, ksenofoobia, sallimatuse ja vihakuritegude ennetamisel ning nendega võitlemisel. Seda ka seetõttu, et paistab, et tegevusi ja saavutatud tulemusi ei ole pidevalt **jälgitud** ükskõik millise PP puhul, välja arvatud Suurbritannia PP nr 1 „Bradfordi vihakuritegude strateegia“.

3. Rassismi, ksenofoobia, diskrimineerimise, sallimatuse vormide ja vihakuritegude ennetamine ning nendega võitlemine: vajadused, vahendid ja strateegiad. Intervjuude ja võtmeinformaatoritega fookusrühmade analüüs

Mõistmaks, kuidas politsei teeb koostööd teiste üksustega, et ennetada rassismi, ksenofoobiat, diskrimineerimist, sallimatust ja vihakuritegusid ning nendega võidelda, otsustasime uurida järgnevaid aspekte:

- suhtlus piirkonnaga ja võrgustike olemasolu;
- kuidas politsei reageerib vihakonfliktidele ja lahendab neid;
- koolitus;
- juhtumite lahendamine, kus ohvriteks on naised või LGBT inimesed.

Pidasime ka oluliseks koguda soovitusi rassismi ja vihakuritegude ennetamise ning nendega võitlemise tegevuste ja strateegiate täiendamiseks ning arendamiseks.

Informatsiooni ja andmeid koguti kasutades kvalitatiivseid uurimismeetodeid, intervjuusid ja võtmeinformaatoritega fookusrühmi, politsei liikmeid, kohalikke võime või rassismi, ksenofoobiaga jms tegelevate ühenduste ja valitsusväliste organisatsioonide liikmeid.

Koostati kaks intervjuukava ja kaks fookusrühmakava (lisad I, II, III ja IV): üks riikidele, kus PP oli määratletud ja üks riikidele, mis ei olnud oma territooriumil PP määratlenud. Viidi läbi 34 intervjuud ja 3 fookusrühma (Bulgaaria, Eesti ja Itaalia; kokku 16 osalejaga). Lisaks viis Itaalia läbi 5 uurivat telefonikõne ja silmast-silma uurivat vestlust, milles koguti uurimistöö jaoks kasulikke andmeid.

Kokku osales selles projekti etapis 55 inimest, sealhulgas politseiametnikud, PP-s osalejad, eksperdid, kohalikud võimud, kohalike omavalitsuste või ministeeriumite liikmed jne.

Järgmised leheküljed on pühendatud kogutud andmete analüüsile ja võrdlusele, rõhutades sarnasusi ja erinevusi ning vajadust lähipolitsei ja muude institutsiooniliste või kolmandate osapoolte esindajate järele, et tegeleda rassismi ja vihakuritegudega erinevates kohalikes kontekstides.

3.1. Suhtlus, võrgustikud ja vähemuse ning kogukonna osalus

Selles lõigus kirjeldame nende esinemist ning politsei strateegiaid muude esindajatega suhtlemisel ja koostöö tegemisel: võimud, valitsusvälised organisatsioonid, etnilised, religioossed ja LGBT kogukonnad ning vähemused, et ennetada rassismi, ksenofoobiat, muid sallimatuse vorme, diskrimineerimist ja vihakuritegusid ning nendega võidelda.

Vastajad tunnistavad üldiselt, et regulaarne osalemine formuleeritud võrgustikes ei ole tavaks, mida järgivad kõik lähipolitseiametnikud territooriumitel, mille oleme valinud PP analüüsiks. Tõepoolest osalevad formaalsetes võrgustikes ainult Inglise Lääne-Yorkshire politsei, Hispaania Las Palmase, Madridi (Mitmekesisuse Juhtimisüksus) ja Fuenlabrada politsei ning Helsingi politsei. Lääne-Yorkshire politsei osaleb rühmade võrgustikus nii strateegiliselt kui operatiivselt, eriti

kohaliku kogukonna liikmete poolt moodustatud Sõltumatus Nõustamisrühmas. Kuigi Lääne-Yorkshire politseil on naabruskondade politseimeeskonnad igas kogukonnas, kes on igapäevaselt seotud nii ametlikul kui mitteametlikul tasandil, ütlevad vastajad siiski, et politsei osalus kogukonnas ja isegi ka pühakodades (külaskäigud kohalikesse või etnilistesse kirikutesse, mošeedesse või religioossetesse ühendustesse) oli vanasti suurem ja on nüüd vähenenud ressursside puudumise tõttu.

Isegi Hispaania kontekstis on PP-s analüüsitud politsei kaasatud nii ametlikesse kui mitteametlikesse võrgustikesse. Võrgustiku tegevusi kirjeldatakse peamiselt seoses teiste kohalike ametitega, eriti sotsiaaltalitusega, kus tegeletakse aporfoobia¹⁵ ja ksenofoobiaga seotud diskrimineerimisküsimustega. Fuenlabrada politsei on loonud kohaliku komisjoni mitmekesisuse haldamiseks, mis tuleb kokku regulaarselt ja ei tegele mitte ainult rassiliste või etniliste mitmekesisuse küsimustega, vaid ka LGBT ja puudega jms seonduvate küsimustega. See osaleb ka kodanike vihkamise vastases komisjonis ning kohalikus vihavastases tegevuskavas viha, mis kaasab teisi kohaliku omavalitsuse ametnikke. Las Palmase politsei kuulub võrgustikku, mis hõlmab erinevat tüüpi ühendusi – naisprostituutidega töötavad ühendused, Caritas, Médicos del Mundo – ning immigrantide lastega tegelevad haridusasutused, kus töötatakse teadlikkuse tõstmise nimel. Madridi Munitsipaalpolitseikool pakub iga-aastaselt spetsiifilisi ja erialaseid koolitusi mitmekesisuse, vihakuritegude ja diskrimineerimistegude juhtimise alal, mis puudutavad ka põhiõiguste kaitsmist.

Helsingi Preventiivne Politseiüksus (40 inimest, sealhulgas 10, kes on spetsialiseerunud rassismi/multikultuurilisuse/vähemustega seotud tööle) kasutab nii ametlikke kui mitteametlikke meetodeid suhtlemaks erinevate inimrühmadega. See kuulub mitmetesse võrgustikesse, sh ühendused, asutused ja professionaalid, kes tegelevad psühhiaatriliste probleemide, sotsiaaltöötajate, noorukite ja soovägivalla ohvritega. Peale selle kohtub Preventiivne Politseiüksus peaaegu igapäevaselt kogukondade ja vähemustega – eriti etniliste ja religioossetega – küllastades paiku, kus nendesse vähemustesse kuuluvad inimesed elavad ja vaba aega veedavad (nt mošeed, kaubanduskeskused ja kohvikud). Nende küllastuste jooksul puutub politsei ka kokku vihakõnede või vihakuritegudega. Nii valitsusvälised organisatsioonid kui sotsiaaltöötajatest intervjueeritavad hindavad üksuse tehtavat tööd väga kõrgelt, öeldes, et tegemist on „koostööl lähipolitseiga on pikaajaline traditsioon“ ning tunnustavad politsei jõupingutusi luua „häid võrgustikke valitsusväliste organisatsioonide, immigrantide valitsusväliste organisatsioonide ja erinevate religioossete kogukondadega“ aruteludeks ja teabevahetuseks.

Mitte kõik lähipolitseiametnikud ei osale regulaarselt formaalsetes võrgustikes meie poolt heade tavade analüüsiks valitud territooriumitel.

¹⁵ Vaesuse ja vaeste inimeste kartus.

Siiski ei osale politsei muudes kontekstides ametlikes ja alalistes võrgustikes. Samas on aga Lissaboni avalik kaitsepolitsei tihedas ühenduses kogukonna sotsiaalkomisjonidega ning, olles kaasatud teatud projektidesse, osaleb aeg-ajalt ad hoc võrgustiku koosolekutel (nagu analüüsitud PP-s „Juntos por todos“).

Formaalsete võrgustike puudumisel on aga võimalik, et ametnikud kontakteeruvad ühenduste, kogukondade ja vähemustega personaalselt - nt Milano ja Bologna kohalik politsei. Näiteks tegutsesid naabruskonna kaitseüksused mõningates Milano piirkondades 90ndatel aastatel, kuhu olid kaasatud kohalik politsei, naabruskondlikud ühendused ja sotsiaaltöötajad, mis tegid koostööd ka muude politseijõududega (riigipolitsei ja Carabinieri). Mõlemas Itaalia linnas on kohalikud või naabruskondlikud diskrimineerimist puudutavad arutelufoorumid, kuid neis ei osale mitte kohalik politsei, vaid kohalikud võimud. Selle põhjuseks võib olla Itaalia kohaliku politsei spetsiifika, mis on „administratiivseks politseijõuks“, millel on volitus linnaohutusjuhtimiseks (maanteed, turgude haldamine jne) ja mis ei ole sõjaline jõud nagu kuritegudega tegelev Carabinieri riiklik politsei.

Tõepoolest juhib riiklikul tasandil rassismi, diskrimineerimise ja vihakuritegude ennetamist ning nendega võitlemist Oscad¹⁶, mis on loonud partnerluse UNAR-iga (võrdsuse edendamise ja rassil või etnilisel päritolul põhineva diskrimineerimise elimineerimise riiklik asutus). Partnerlus tegeleb eriti rassismi ja vihakõnede teemadega. Selle kogemuse põhjal väitsid vastajad, et ka kohalikul tasandil oleks kasulik koostada protokolle, et jagada teavet asutuste kohta, kes antud piirkonnas tegutsevad.

Formaalsete võrgustike puudumisel on aga võimalik, et ametnikud kontakteeruvad ühenduste, kogukondade ja vähemustega personaalselt.

Üldiselt väljendasid kõik vastajad vajadust kohalike võrgustike loomise järele, milles lähipolitsei osaleks, ja selle olulisust.

Näiteks väitsid vastajad Bulgaariast, et „politsei ja erinevate kogukondade vaheline suhtlus on hea“ ja nad usuvad, et politsei ja muude esindajate vaheline pidev suhtlus ning koosolekud on olulised, et tegeleda rassismi, muude sallimatuse vormide ja vihakuritegudega. Nende meelest võimaldab koos töötamine „probleemide vastastikust jagamist“, mis lubab „jõuda erinevate vaatenurkade ristumispunkti“. Bulgaaria politsei on kohalikul tasandil kontaktis ühenduste ning valitsusväliste organisatsioonidega, mis kuuluvad soopõhise vägivalla vastasesse liitu või Bulgaaria Punase Risti noorteosakonda. Politseil on ka kontakt kindlate kogukondadega - nt mustlastega. Politsei rõhutab, et vajalik on parem suhtlus, mis põhineb isiklikul suhtel kogukonna ja selle juhtidega. Niisugune kommunikatsioonistrateegia tõstaks usaldust politsei vastu.

¹⁶ [Inter-force Observatory for Security Against Discriminatory Acts \(diskrimineerivate tegude vastase turvalisuse sisejõudude jälgimiskeskus\).](#)

Eesti ja Läti vastajad usuvad, et lähedasem kontakt rohkemate ühenduste, konkreetsete kogukondade ja vähemustega oleks oluline kogukonnas turvatunde loomiseks. Hetkel paistab Eesti politseil olevat hea kontakt (kuigi mitteametlik) rahvusvahelise kaitse all olevate isikute personali ning mittetulundusühingutega. Läti politseil on samas kontakt nii inimkaubanduse ohvrite, legaalsete immigrantide, põgenike ja täiendava kaitse saanud isikute tugiteenuse ning kriminaalhooldustöötajatega.

Kõik vastajad väljendasid kohalike võrgustike rajamise olulisust, kus lähipolitsei saaks osaleda.

PP-ga riikide lähipolitseil on erinevaid meetodeid edendamiseks ning kogukonnas osalemiseks ja tegutsemiseks. Kõige sagedamini kasutatavad strateegiad kogukondadega kontakti loomiseks on korraldada koosolekuid või osaleda teiste poolt korraldatud koosolekutel konkreetsetel teemadel – seadused, ametivõimude töö – tihti koolides. Politsei korraldab koosolekuid oma tegevuste tutvustamiseks ja usaldusliku õhkkonna loomiseks. Seda strateegiat rakendavad nii Soome politsei (kuigi tänapäeval pole see nii laialt levinud), Lissaboni politsei kui Bulgaaria politsei, mis korraldab koosolekuid koolides ja spordiklubides, eriti noorte või vähemustega, kes elavad tõsiste probleemidega naabruskondades. Soome politsei poolt korraldatud koosolekute eesmärgiks on kaasata kogukonnad ja ühendused debattidesse kohalike probleemide üle, et leida ühine lahendus. Lähedusprojekti jaoks intervjueeritud Soome ühenduste liikmed arvavad, et politsei jaoks on oluline olla olemas ja selgesti nähtav teatud üritustel nagu nt *Pride* või *World Village Festival*.

Portugali Politsei kontakteerub konkreetsete kogukondadega peaaegu ainult sotsiaalsete kogukonnakomisjonide kaudu ning peamiselt kogukonnajuhiga; ühendust võtavad ka kogukonna politseiametnikud.

Hispaania Fuenlabrada politsei osaleb kutsutuna aktiivselt kogukonna poolt korraldatud algatustel nagu näiteks rahvusvahelise rassismivastase päeva tähistamisel.

Lääne-Yorkshire politsei näitel on osalus ametlikum: politsei on kaasatud vihastrateegia algatusse ning riiklikku iga-aastasesse vihakuritegude nädalasse (oktoobris). Sõltumatu politsei osaleb ka nõustamisrühma ja vihakuritegude uurimise komisjonides ning aktiivselt ja aastaringselt kohalikes algatustes ja koos kohalike kogukondadega. Võrgustikes osalemine teeb politsei kogukonnale hästi nähtavaks. Lisaks osaleb Lääne-Yorkshire politsei kinnitus- ja osaluskoosolekul, kus võtmepartnerid arutlevad rassismi ja vihakuritegude üle kohalikul tasandil.

PP-ga riikide lähipolitseil on erinevaid meetodeid edendamiseks ning kogukonnas osalemiseks ja tegutsemiseks. Kõige sagedamini kasutatavad strateegiad kogukondadega kontakti loomiseks on korraldada koosolekuid või osaleda teiste poolt korraldatud koosolekutel konkreetsetel teemadel – seadused, ametivõimude töö – tihti koolides.

Järgmiseks koostööstrateegiaks on anda kogukondadele või ühendustele võimalus toetada vihajuhtumite ohvreid kaebuse ajal. Niisamuti pani Helsingi Preventiivne Politseiüksus aluse „kaebuste tugiteenusele“, millega üksuse ametnikud vajadusel tegelevad: ohvrit võib toetada nii kogukonna või ühenduste liige koos politseiga.

Hiljuti Milanos alguse saanud kogemus on veel üheks võimaluseks olla kaasatud kogukondadesse ning koostöök, kus paljude välismaalastega naabruskondades töötavad politseinikud teevad koostööd tänu keeleoskusele ja kultuurilistele vahendajatele. Esialgse idee kohaselt oleksid need vahendajad pidanud kuuluma välismaalaste kogukondadesse, kuid hetkel on tegemist konkreetsete vähemuste keelt oskavate üliõpilastega.

Territoriaalsetes kontekstides, kus võrgustik ja suhtlus kogukondade ja vähemustega puudub või on halvasti arenenud, peetakse eriti oluliseks võrgustiku ja suhtluse rajamist. Näiteks arvab lähedusprojekti Bulgaaria võtmeinformaator, et koostöö tuleks rajada vähemuste esindajate ja asutuste vahelise partnerluse alusel või kutsudes kogukondade esindajaid rääkima oma kogukonna probleemidest politseile, näiteks politseiametnike koolitussessioonidele. Eesti võtmeinformaatorid usuvad, et kuigi politsei juba osaleb teatud ümarlaudades nagu nt lastega seotud kuriteod, oleks kasulik korraldada infopäevi erinevatele vähemusrühmadele nende muredega tegelemiseks. Politseiametnikud võiksid neil infopäevadel vastata küsimustele ja anda informatsiooni. Ühise eesmärgi nimel koostöö tegemiseks võiks ka korraldada ümarlaudu vähemuste ja mittetulundusühingutega, keskendudes inimõigustele ja/või vähemuste õigustele.

Politseipoolne kontakt ja suhtlustegevused kogukonnas ei ole üldiselt jälgimise all. Ainult Hispaania, Inglise ja Portugali politsei koostavad protokolle või tegevusaruandeid, kuid kõigest Portugali Politsei jagab neid partneritega ning peamiste tegevuste tulemused avaldatakse sotsiaalsetes võrgustikes nagu Facebook ning avaldatakse meediakanalitele.

Territoriaalsetes kontekstides, kus võrgustik ja suhtlus kogukondade ja vähemustega puudub või on halvasti arenenud, peetakse eriti oluliseks võrgustiku ja suhtluse rajamist.

Märkame teatud trende, kui vaatleme professionaale, kes vastutavad kontaktide, interaktsiooni ja suhtluse eest rahvastiku, kogukondade ja konkreetsete vähemustega (etniline, religioosne, LGBT jne). Spetsiaalsete üksuste olemasolul – nagu nt Fuenlabradas ja Madridis (Hispaanias) osalevad kõik üksuse ametnikud suhtlustegevustes või selleks on määratud konkreetsete agendid. Näiteks on Fuenlabrada politsei määranud 3 kogukonnapõhist eriametnikku, samas kui Madridis on 5 inimest (1 komandör, 1 seersant, 1 asekomandör ja 2 kapralit (15st), kes töötavad otseses kokkupuutes kogukondadega. Soome näitel, kus kõik üksuse agendid on kaasatud suhtlusesse kogukonnaga, väitis intervjuueeritav valitsusvälise ühenduse esindaja järgmist: kuigi kõikidel agentidel võib olla kontakt kogukondadega, on oluline, et olemas oleks konkreetsete isikud, keda kogukonnad saaksid rohkem usaldada.

Märkame teatud trende, kui vaatleme professionaale, kes vastutavad kontaktide, interaktsiooni ja suhtluse eest rahvastiku, kogukondade ja konkreetsete vähemustega (etniline, religioosne, LGBT jne). Spetsiaalsete üksuste olemasolul osalevad kõik üksuse ametnikud suhtlustegevustes või selleks on määratud konkreetsete agendid.

Spetsiaalse üksuse puudumisel (mis käsitleb mitmekesisuse juhtimise teemat või rassismi, diskrimineerimise jms juhtumeid) võivad olla spetsiaalsed rollid, mille vastutusalaadeks on kuritegude ennetamine ja politseitöö kogukondades. Lissaboni politseis täidab seda ülesannet lähipolitsei ülevaataja või koordinaator ning vastutab kontakti loomise eest sotsiaalse komisjoniga, et korraldada ühistegevusi. Lääne-Yorkshire politseis on see roll kas kahe konstaabli või ühe seersandi kanda (kuid üldjuhul osalevad naabruskondlikud politseirühmad ja kogukonna turvalisuse meeskonnad suhtluses vähemuskogukondadega). Itaalia kohalikus politseis, Bulgaarias, Eestis ega Lätis ei ole spetsiaalseid ametnikke, kelle eesmärgiks on kontakteeruda kogukondade ja vähemustega.

3.2. Konflikti lahendamine: strateegiad ja vahendid

Kuigi mitte kõik küsitletud võtmeinformaatorid ei mõtle ega tea, kas nende linnades või naabruskondades on aset leidnud immigrantide, etniliste ja kultuuriliste kogukondade või LGBT inimeste vastaseid rassismi, diskrimineerimise, sallimatuse või vihakuritegude juhtumeid, on enamik neist teadlik või tunnetavad selliste sündmuste arvu suurenemist - eriti seoses moslemite või LGBT inimestega.

Üldjoontes on suurenenud arusaam, et rassismi, diskrimineerimise ja isegi vägivaldsete kuritegude juhtumite arv on üha tõusmas. Niisugune teadlikkus, eriti ühenduste ja kogukondade liikmete hulgas, ei ole siiski seotud politseile teatatud vihakuritegude arvuga. Õigupoolest esitatakse avaldusi vähem mitmel põhjusel: „hirm kuriteo toimepanijate kättemaksu ees, korrakaitsjate kartus ja nende mitte usaldamine; usk, et ohvristumist ei võeta tõsiselt/edasise ohvristumise kartus; teisese ohvristumise kartus; suutmatus klassifitseerida teatatud juhtumeid vihakuritegudena, kuna motiiv ei ole piisavalt tõendatud; suutmatus uurida intsidendi konteksti“ (Rahvusvaheline Kuritegude Ennetuskeskus, 2002, lk 7)¹⁷.

Bulgaaria võtmeinformaatori sõnusti saadakse vihakuritegude juhtumitest sageli teada tänu nii riiklike kui rahvusvaheliste ühenduste, uurimisasutuste või advokaadibüroode poolt esitatud aruannetele. Sama informaator teatab, et aset leidsid nii mitmedki vihajuhtumid ja -kuriteod, mis avaldati Avatud Ühiskonna Instituudi poolt 2016. aastal läbi viidud uurimuses „Avalik arvamus vihakõnede kohta Bulgaarias“ või Amnesty International'i poolt 2015. aastal¹⁸ esitatud aruandes.

Rassi- ja vähemusteviha suurenemisel ning raskustel nende avastamisel ja nendega võitlemisel väidavad mõned võtmeinformaatorid, eriti Bulgaarias ja Itaalias, et suur vastutus lasub ka riiklikul ja kohalikul sotsiaalsel sidususel, integreerumisel ning immigratsioonipoliitikal, mis pooldavad „getopiirkondade“ rajamist, mille rahvastik on suures osas sotsiaalselt haavatav; ja niisugune olukord soodustab etnilisi konflikte – asutuste puhul. nt mustlaste

Üldjoontes on suurenenud arusaam, et rassismi, diskrimineerimise ja isegi vägivaldsete kuritegude juhtumite arv on üha tõusmas. Niisugune teadlikkus, eriti ühenduste ja kogukondade liikmete hulgas, ei ole siiski seotud politseile teatatud vihakuritegude arvuga.

¹⁷ [Rahvusvaheline Kriminaalpreventsiooni Keskus, linnade ja riikide toetamine õigusrikkumiste, vägivalga ja ebaturvalisuse vähendamiseks, 2002, vihakuritegude ennetamine: rahvusvahelised strateegiad ja praktika.](#)

¹⁸ Igas riigis esitatakse aruandeid seoses diskrimineerimise küsimuste, rassismijuhtumite, ksenofoobia, homofobia, sallimatuse vormide, vihakuritegude ja vihakõnede kohta, mille koostajateks on valitsusvälised organisatsioonid, sõltumatud uurimisasutused, fondid või riiklikud või Euroopa agentuurid. Selliste aruannete näideteks on Euroopa Komisjoni poolt toimetatud riiklik aruanne – mittediskrimineerimine ning [ENAR](#) (Euroopa rassismivastase võrgustiku) ja Avatud Ühiskonna Fondi poolt toimetatud aruanded.

Üks põhilisi probleeme, millega kohalik politsei ja ühiskond peab silmitsi seisma, on ebavõrdne teadlikkus rassismist, diskrimineerimisest, ksenofoobiast ja vihakuritegudest ning võimetus anda täpseid mõisteid¹⁹ nii politsei kui kogukondade, vähemuste ja ühiskonna poolt üldiselt ja suutmatuse neid nähtuseid kategoriseerida ning klassifitseerida. Seda väitsid nii Eesti kui Bulgaaria võtmeinformaatorid. Nii mitmedki võtmeinformaatorid, politseiametnikud kui valitsusväliste organisatsioonide ning ühenduste liikmed väidavad, et teadmiste puudumine selliste nähtuste ja kuritegude osas võib olla seotud eelarvamuste ja stereotüüpidega, mis mõnedel politseiametnikel on (isegi tahtmatult) teatud inimrühmade suhtes. Sel põhjusel on üheks kindlaksmääratud töövahendiks vihakonfliktide lahendamisel politsei informeeritus konkreetses küsimuses, mis on koolitusel omandatav (vt järgmist lõiku); teiseks tähtsaks töövahendiks on võimude ja valitsusväliste organisatsioonide tugev võrgustik (eelmine lõik), mille poole politsei võib abi saamiseks pöörduda.

Lisaks suhtlus- ja koolitusaspektile andis politsei ka muid vastuseid diskrimineerimise, sallimatuse või vihajuhtumite/kuritegude kohta. Üldiselt käsitleb politsei selliseid juhtumeid, kasutades saadavaolevaid õiguslikke meetmeid ja vahendeid kuritegudes süüdistamiseks. Näiteks Itaalias kasutatakse nii Kriminaalkodeksit ja Kriminaalmenetluse Kodeksit, mis määratlevad kuriteod ja nendega seotud karistused, kui ka [Euroopa politseieetika kodeksi](#) sätteid.

Vastavalt mõningatele võtmeinformaatoritele teistes riikides tegeleb politsei pigem vihakuritegude ennetamise kui operatiivtöö või kodifitseeritud menetlustega. Näiteks mainib Soome võtmeinformaator järgmist: kuigi Preventiivsel Politseiüksusel on strateegia vihakuritegude ohvritega suhtlemiseks, mis aitab neil tunda end turvalisena ja seetõttu kuritegudest teavitada, tegelevad nad pigem diskrimineerimise, vihakonfliktide ja vägivaldse ekstremismi ennetamisega, püüdes kogukondi ses võitluses aktiveerida ning levitades ideed, et „politsei teenused on kõikide jaoks samad“. Lisaks on üksusel sisemine aruandlus iga juhtumi kohta. Helsingi Preventiivse Politseiüksuse jaoks on kõik need vahendid – seadusega vormistatud menetlused, sisemised aruanded kuritegude kohta ja ennetustegevused läbi kogukondade kaasatuse – kasulikud võitlemaks rassismi ja vihakuritegudega, eriti kui neid üheaegselt kasutada.

Nii Madridi kui Fuenlabrada munitsipaalpolitsei töötavad vihakuritegudega mitmekesisuse juhtimisüksuse abil, registreerides ja uurides nii vihakuritegusid kui muid sallimatusjuhtumeid (eriti vihakõned veebikeskkonnas, vähemtõsised füüsilised ähvardused, muud ähvardused) ja samas korraldades ühendustega teadlikkuse ja mõjuvõimuteemalisi koosolekuid. Fuenlabrada politseil on strateegiad, vahendid ja operatiivsed protokollid, et käsitleda vihakuritegusid/juhtumeid ning ohvreid toetada – ja seda mitte ainult uurimismenetluse ajal, vaid ka pärast juhtumit, et teada, kas sellest on üle saadud või see on kordunud. Madridi politsei pakub ohvrile abi ja erinõustamist isegi juhul, kui kaebust ei esitata. Vajadusel suunatakse ohver munitsipaalteenuste poole ja kui see ei ole võimalik, siis sotsiaaltalitusse või valitsusväliste organisatsioonide või ühenduste teenuste poole psühholoogilise abi saamiseks. Lisaks esitab Madridi Mitmekesisuse Juhtimisüksus statistilise aruande Madridis toimunud sündmuste kohta, et veenduda tegelikes andmetes Madridi linnas aset leidvate sündmuste kohta ning olla võimeline koostada riskimappe ja ennetada seda liiki kriminaalkuritegusid.

¹⁹ Mainitud aspekt avastati ka meie uurimistöös, kus intervjueeritavad võtmeinformaatorid pakkusid mitmeid definitsioone „rassismile“, „ksenofobiale“, „diskrimineerimisele“ ja „vihakuritegudele“, mida saatis sageli selgitavate tõseluliste juhtumite kirjeldus. Paljud neist andsid siiski Euroopa Liidu direktiivide ametlikud definitsioonid.

Lääne-Yorkshire politseil on vihakuritegude käsitlemiseks oluline meetodite ja ametlike poliitikate kogu. Meetodid on kirjas kasutusjuhendis. Politsei peaks tegelema vihakuritegudega ööpäevaringselt. Politsei peaks ka määrama koordinaatori, kes korraldab uurimist, jälgib juhtumi kulgu ja annab operatiivseid juhtnööre.

Mitte üheski lähedusprojekti kaasatud politseiasutuses (välja arvatud Lääne-Yorkshire politsei) ei ole spetsiaalseid töövahendeid või meetodeid, mida politsei kasutab või võiks kasutada juhul, kui ohvriks on naine või LGBT isik.

Üheks oluliseks peetavaks töövahendiks vihakonfliktide lahendamisel on politsei informeeritus konkreetsetes küsimustes, mis on koolitusel omandatav. Teiseks oluliseks töövahendiks on tugev ametivõimude ja valitsusväliste organisatsioonide võrgustik, mille poole politsei võib abi saamiseks pöörduda.

Politsei kasutab diskrimineerimis- ja vihakuriteohvrite puhul paljuski vahendusteenuseid, mida sageli pakuvad valitsusvälised organisatsioonid, või teeb tihedalt koostööd munitsipaalteenustega (eriti sotsiaaltalitusega). Näiteks Helsingi Preventiivne Politseiüksus kasutab valitsusväliste organisatsioonide vahendusteenuseid juhtudel, kui inimesed võivad olla vihakuritegude ohvriteks isegi nende endi kogukondade siseselt – nt immigrandidest LGBT inimesed. Eesti politsei teeb koostööd Inimõiguste Keskusega. Sofia politsei teeb koostööd Foundation Pulse'iga, millel on 24-tunnine infoliin vägivallaohvrite jaoks, kuhu naisterahvas saab helistada, kasutades kodeeritud sõna/faasi ja pärast ohvri kõne ühendab organisatsioon ohvri politseiga. Hispaania kogemuses on Madridi politseil kooselu- ja ennetusüksus, kus on mitmeid vahendajaid (kes on läbinud vähemalt 100 tundi erialast ja spetsiifilist koolitust konfliktide vahendamises), samas kui Fuenlabrada politsei kasutab vihaohvrite jaoks munitsipaalabiteenust. Itaalia kohalik politsei teeb koostööd kohalike sotsiaaltalitustega juhul, kui ohvriks on alaealine või naisterahvas (tihti koduvägivalla ohver).

Lääne-Yorkshire politsei paistab kasutatavat taastavat õigusemõistmise vahendit, kui selles soovivad osaleda mõlemad osapooled (ohver ja täideviija) ning sama teeb ka Portugali politsei, kuid ainult siis, kui kohaliku kogukonna juht, kuhu ohver kuulub, on proovinud vahenduskatse teha.

Lääne-Yorkshire politsei kasutab ära ka koostööd BCHA-ga vihakuritegude avastamisel ja nende ohjamisel, mis on kolmanda osapoole poolt teavitamise aluseks. Itaalia võtmeinformaatorid peavad

seda samuti kasulikuks, uskudes, et see võimaldab üle saada politsei ebausaldamisest ja teisese ohvristumise²⁰ kartusest ning seetõttu ka kuritegudest teavitamise hirmust.

Politsei kasutab diskrimineerimis- ja vihakuriteoohvrite puhul paljuski vahendusteenuseid, mida sageli pakuvad valitsusvälised organisatsioonid. Politsei võib samuti teha tihedat koostööd munitsipaalteenustega – eriti sotsiaaltalitusega.

Isegi strateegiate ja kooskõlastatud vahendite (nt konkreetsete protokollide) puudumisel arvavad intervjueritud inimesed üldjoontes, et politseiametnikud peaksid empaatiliselt suhtuma rassismi, diskrimineerimise ja vihakuritegude ohvritesse. Mõned võtmeinformaatorid Soomest, Bulgaariast ja Itaaliast teatasid, et ohvriga suhtlemise viis sõltub suuresti politseiametnike tundlikkusest ning koolitusest.

Võttes arvesse mitmete analüüsitud sekkumiste mittesüsteemset iseloomu, peavad vastajad oluliseks, et PP-na määratletud strateegiaid ja vahendeid võib jagada teiste lähipolitseidega. Praktikate jagamine paistab olevat harv ja piirneb ainult mõne vähese riigiga. Tegelikult jagab Portugali politsei oma praktikaid individuaalsete juhtumite korral üksusesiseselt ja muude üksuste juhatajatega, et nad saaksid neidsamu praktikaid jagada oma agentidega.

Intervjueritud isikud arvavad, et politseiametnikud peaksid empaatiliselt suhtuma rassismi, diskrimineerimise ja vihakuritegude ohvritesse. Ohvriga suhtlemise viis sõltub aga suuresti politseiametnike tundlikkusest ning koolitusest.

Inglise politsei jagab PP-t vastava piirkonna partneritega. Lääne-Yorkshire politsei on heade tavade jagamiseks rajanud partnerluse, mille nimeks on vihakuritegude juhtumite raporteerimise

²⁰ Teisene ohvristumine või kuriteojärgne ohvristumine ilmneb, kui ohvrit süüdistatakse, koheldakse skeptiliselt või ebasobiva keelekasutusega nt politseiametnike või meditsiinitöötajate poolt.

töörühm. Nii Fuenlabrada kui Madridi politsei poolt rakendatavaid häid tavasid jagatakse riiklikes ja rahvusvahelistes võrgustikes - näiteks Euroopa linnade turvalisuse foorumis EFUS.

Intervjuude ja fookusrühmade analüüsist ei ilmne, et kohalik politsei oleks rakendanud spetsiaalseid tööriistu ja strateegiaid, et ennetada vihakuritegusid või et nendega toime tulla ja võidelda või et politsei oleks PP-t jaganud (välja arvatud Soome, Hispaania ja Inglismaa puhul).

Siiski rõhutasid kõikide riikide võtmeinformaatorid PP jagamise ning kohaliku politsei osaluse olulisust rassismi, diskrimineerimise ja muude sallimatuse vormide ning vihakuritegude ennetamisel ja nendega võitlemisel, sest „politsei võiks olla ühenduslüliks vähemusrühmade ja teiste vahel“ (Bulgaaria võtmeinformaator) ning „olla võimu ja korrakaitse esindajaks; ja politsei sõnumeid peetakse päris tähtsaks“ (Eesti võtmeinformaator) ning politsei kaasatus rassismi ennetamisel ja sellega võitlemisel võib „kindlustada korra ühiskonnas kui tervikus“ (Läti võtmeinformaator).

Kõikide riikide võtmeinformaatorid rõhutasid PP jagamise ning kohaliku politsei osaluse olulisust rassismi, diskrimineerimise ja muude sallimatuse vormide ning vihakuritegude ennetamisel ja nendega võitlemisel, sest „politsei võiks olla ühenduslüliks vähemusrühmade ja teiste vahel“.

3.3. Koolitus

Koolituse teemat käsitleti juba eelnevatel lehekülgedel. Tõepoolest on paljud võtmeinformaatorid maininud seda kui tööriista, mis tõstab politsei ja muude organite teadlikkust inimõiguste, rassismi ja vihakuritegude küsimuses. Koolitus on üks enim edendatud tegevuseks analüüsitud PP-s (mida tähendasime juba 2. peatükis). 15 kirjeldatud PP-s kasutati koolitust 11 korral.

Pole niisiis üllatav, et kõik intervjueeritavad usuvad, et politsei koolitamine inimõiguste alal või vihakonfliktide/kuritegude valdkonnas on oluline tegevus, eriti kui see toimub pidevalt - nii nagu ütlesid Hispaania ja Itaalia võtmeinformaatorid. Näiteks väitis üks Briti võtmeinformaatoreid, et politsei jaoks on koolitused olulised, eriti mis puutub kultuurilisse haridusse, inimõigustesse, seadusandlusesse, headesse praktikatesse ja kõikidesse ülejäänud kogukonnapõhiste teadmiste aspektidesse.

Politsei jaoks on koolitus oluline, eriti mis puutub kultuurilisse haridusse, inimõigustesse, seadusandlusesse, headesse praktikatesse ja kõikidesse ülejäänud kogukonnapõhiste teadmiste aspektidesse.

Need sõnad võtavad kokku intervjueeritavate üldised mõtted koolituse kohta. Siiski ei peaks koolitus ühe Soome võtmeinformaatori sõnul põhinema loengutel, vaid olema dialoogi vormis, mis annab võimaluse enesesse süüvimiseks ja mõtisklemiseks ning mille peaksid läbima kõik ametnikud. Üks Bulgaaria võtmeinformaatoritest väitis, et koolitus peaks olema praktilise suunitlusega – tõestisündinud juhtumite lahendamine ning võrdluste tegemine tõestisündinud juhtumite ja koolituse ajal osalejate poolt langetatud otsuste vahel. Erinevalt Soome võtmeinformaatorist arvab Bulgaaria võtmeinformaator, et koolitus tuleks läbi viia kindlate ametnikega kindlatel teemadel, sest paljude politseiametnike üldine koolitamine ei ole nii tõhus. Ühe teise Bulgaaria võtmeinformaatori jaoks on oluline koolitusse kaasata „diskrimineeritud kogukondade“ esindajaid (nt immigrandid, mustlased, LGBT inimesed jt). See võiks aidata politseiametnikel mõista erinevate kogukondade kultuurilisi erisusi ning määratleda probleeme, millega nad tegelevad. Teisalt usuvad mõned Eesti ja Itaalia võtmeinformaatorid, et kõik ametnikud peaksid läbima baaskoolituse ning et erikoolitust tuleks pakkuda agentidele, kes realselt töötavad sellistes naabruskondades või valdkondades, mis on seotud rassismi, diskrimineerimise ja vihakuritegude probleemidega. Lõpetuseks väitis üks Eesti võtmeinformaatoritest, et oleks tark pakkuda põhjalikumat koolitust väiksele rühmale ja seda teatud piirkonnas või kindlates kohalikes valitsustes, kus olusituatsioon on suurem - näiteks seal, kus välismaalasi on rohkem.

Koolitus ei peaks põhinema loengutel, vaid olema dialoogi vormis, mis annab võimaluse enesesse süüvimiseks ja mõtisklemiseks ning mille peaksid läbima kõik ametnikud.

Koolitust nähakse ka agentide võimalusena saada teadlikuks nende endi stereotüüpidest ja eelarvamustest: nii nagu see juhtus „Together“ projekti koolitusel Milano kohaliku politsei koolitust korraldanud võtmeinformaatori sõnul. Samal arvamusel on üks Bulgaaria võtmeinformaatoreid, kes väitis, et koolitust diskrimineerimise, rassismi, ksenofoobia ja vihakuritegude alal peetakse oluliseks ning vajalikuks, sest politsei peab olema teadlik takistustest, stereotüüpidest ja inimõigustest ning kohustustest, et reageerida professionaalsemalt ning anda kodanikele piisavat informatsiooni.

Koolituse korraldamises puudub igasugune ühilduvus. Mõne jaoks peaks see olema politsei (nt politseikooli) poolt läbiviidav järjepidev koolitus, mis kaasab väliseid ekspertkoolitajaid nt valitsusvälistest organisatsioonidest. Teiste jaoks peaks aga inimõiguste, rassismi jms koolitus olema baaskoolituse lisaks nagu see toimus Portugali projektis „Juntos por todos“. Samuti ollakse eriarvamusel koolitustundide arvus. Bulgaaria võtmeinformaatori meelest peaks jääma 3 – 5 päeva vahemikku olenevalt koolituse teemast.

Arvamused optimaalsete koolitusviiside kohta on erinevad. Analüüsitud PP-te koolituskogemustes leidub samuti rohkelt meetodeid, ajavahemikke ja arutatavaid teemasid. Helsingi politseijaoskonna informaatori läbitud koolitus oli sisekoolitus, mis keskendus religioonile ja islamialasele haridusele. Lääne-Yorkshire politsei koolitus on niisamuti sisemine koolituskursus kõikidele politsei auastmetele (inspektor, seersant ja politseikonstaablid), silmast silma või e-õppe kaudu – inimõiguse ja kogukonna mitmekesisuse teemadel, sh stsenaariumipõhised töötoad. Lisaks põhikoolitusele on Portugali politseil ühenädalane kogukondliku politseitöö koolitus ja ühepäevane koolitus „Juntos por todos“ projektis.

Politsei koolituskogemus Bulgaarias on teistsugune. Diskrimineerimiskaitse komisjon on koolitanud politseid vihakuritegude, rassismi ja ksenofoobia valdkonnas, et tõsta teadlikkust ja pädevust töötamiseks multikultuurilistes keskkondades, töötamiseks etniliste vähemustega ja diskrimineerimise äratundmiseks. Hiljuti hakati selliseid kursuseid läbi viima Siseministeriumi Akadeemias. Kohalikul tasandil on aga igas politseijaoskonnas algatus nimega „Aasta koolis ilma töölt lahkumata“, kuhu välislektorid või kolleegid on kutsutud jagama oma kogemusi diskrimineerimise ja vihakuritegude teemadel.

Koolitust diskrimineerimise, rassismi, ksenofoobia ja vihakuritegude alal peetakse oluliseks ning vajalikuks, sest politsei peab olema teadlik takistustest, stereotüüpidest ja inimõigustest ning kohustustest, et reageerida professionaalsemalt ning anda kodanikele piisavat informatsiooni.

Lisaks erinevatele koolituskogemustele erinevates riiklikes kontekstides paneme tähele, et isegi ühes ja samas riigis erineb pakutav koolitus ühes kohalikus kontekstis teisest. Näiteks Hispaanias, kus koolitusi korraldavad kohalikud omavalitsused, leidsime järgmist: Fuenlabrada Mitmekesisuse Juhtimisüksus osales 70-tunnisel erikoolitusel ja munitsipaalpolitsei osales ka teistel mustlaste populatsiooni ja vihakuritegusid käsitlevatel erikoolitustel. Lisaks korraldab Fuenlabrada politsei iga-aastaselt 10 erikoolitust, millest igaüks kestab 4 kuni 20 tundi. Madridi politsei koolitas enam kui 2500 politseiametnikku munitsipaalpolitseiakadeemia kursustel vihakuritegude ja diskrimineerimisjuhtumite ning politsei mitmekesisuse juhtimise teemadel. 25 Las Palmas politseiagenti osalesid 25-tunnisel vihakuritegude koolitusel.

Kui rääkida Itaalia kogemusest, siis PP koolitus, mis kaasas Milano munitsipaalpolitseid, toimus ühel päeva jooksul ja 2 koosoleku raames, kus osales üle 80 inimese. Koolitusel olid lektorid ja toimus arutelu juhtumiuuringuid kasutades ning praktiseerides. Aastate vältel on Bologna kohalik politsei saanud koolitust soolise ohvristumise, multikultuurilisuse ja LGBT inimeste õiguste²¹ teemadel. „RomaMatrix“ projekti raames on koolitus toimunud arutelu vormis eelarvamuste ja diskrimineerimise suhtes mustlaste vastu, milles ka mustlased ise osalesid. Poolepäevasel koolitusel osales ligikaudu 12 inimest. Mustlaste vastase diskrimineerimise ja vihakuritegude koolitus toimus ka ühe koolituse raames, kus osales Bulgaaria politsei ja mille korraldajaks oli Siseministeeriumi Akadeemia, mis kutsus mustlaste kogukonna esindajaid nii lektoriteks kui kuulajateks.

Üldiselt hinnatakse koolitust positiivselt, sest nagu mainis üks Itaalia vastajaid, aitab koolitus teadlikuks saada seni tundmatutest asjaoludest, saada rohkem informatsiooni ning olla seetõttu rohkem valmis toimetulemiseks olukordadega, kus ohvrid kuuluvad vähemustesse või haavatavatesse rühmadesse.

Koolitus aitab teadlikuks saada seni tundmatutest asjaoludest, saada rohkem informatsiooni ning olla seetõttu rohkem valmis toimetulemiseks olukordadega, kus ohvrid kuuluvad vähemustesse või haavatavatesse rühmadesse.

3.4. Sooliste ja LGBT vihakuritegude käsitlemine

Viimasel ajal on erilist tähelepanu pööranud soo- ja LGBT inimeste küsimusele, sest naiste ja LGBT inimeste vastaste diskrimineerimise ja vägivaldajuhtumite arv järjest kasvab.

Suurenevast tähelepanust hoolimata on intervjuude ja fookusrühmade analüüs näidanud, et soo- ja LGBT küsimus, mida lähipolitsei küll arvestab, ei ole spetsiifiline politsei sekkumise teema. Näiteks on Helsingi Preventiivses Politseiüksuses naised üheks üksuse sihtrühmaks. Lääne-Yorkshire politseis võetakse sooküsimust eriti arvesse, seostades seda naiste olukordadega teatud religioossetes kogukondades, eriti seoses aukuritegude ja pealesunnitud abieludega, mida ÜK-s siiski käsitletakse kui koduvägivalda ja kaitsmise küsimust.

Ainult Hispaania politseis on sooküsimusel operatiivne definitsioon ja sugu vaadeldakse kui „rassismi ja ksenofoobia vastase diskrimineerimise lisatingimust“ ning naiste vihkamist peetakse diskrimineerimise ning sallimatuse peamiseks põhjuseks.

²¹ Koolituseks kasutati ILGA-Euroopa [töövahendeid politseiametnike koolitamiseks LGBT vastaste kuritegude valdkonnas](#). Koolitusel käsitleti transseksuaalsuse ja spetsiifiliste või üldiste vihakuritegude ohvrite teemasid, kuid selliseid, kus inimesed eelistasid oma orientatsiooni mitte avaldada. Toimus 2 koolitust, kus osales 20 agenti ja 20 inspektorit.

Politsei püüab teatud kontekstides igapäevaselt tegeleda naissoost ohvritega naisagendi abil, kui tegemist on kohese abi või kaebusega, et ohver tunneks end mugavamalt (nt Itaalias, Inglismaal või Portugalis).

Seetõttu ei leidnud me erilisi lähipolitsei sekkumismeetodeid puhuks, kui ohvriteks on naised või LGBT inimesed. Erandiks on Fuenlabrada politsei, millel on sekkumismenetluste protokoll vihakuritegude ja diskrimineerimise naissoost ohvrite jaoks, Naiste Tugi- ja Kaitseüksus ning Madridi politsei alaealiste ja eakate üksus, mis tegeleb nende küsimustega kooskõlas Mitmekesisuse Juhtimisüksusega; ning Lääne-Yorkshire politsei ja BHCA, mis tuvastavad, registreerivad ja uurivad LGBT vihakuritegusid kui üht peamist vihkamistendentsi.

Mõningatel juhtudel on politsei rakendanud strateegiaid või teinud ettepanekuid, kuidas ohvritega suhtlemist parandada. Soome politsei korraldab näiteks koosolekuid immigrantidest naistega (eriti nendega, kes kannavad pearätti), kus Preventiivne Politseiüksus annab naistele nõu, kuidas kuriteost teatada ja kuidas iseenda ohutust suurendada. Suhtlemise teemat puudutatakse ka keelekasutuse kaudu. Seda aspekti arvestab nii Portugali politsei, mille vestlused on ametliku keelekasutusega ja kus välditakse sõnu, mis võiksid olla solvavad, kui Hispaania politsei, millel on mitteseksistliku keelekasutuse käsiraamat kohalikule politseile.

Me ei leidnud erilisi lähipolitsei sekkumismeetodeid puhuks, kui ohvriteks on naised või LGBT inimesed, kuid mõningatel juhtudel on politsei rakendanud strateegiaid või teinud ettepanekuid, kuidas ohvritega suhtlemist parandada, korraldades koosolekuid immigrantidest naistega kus politsei annab naistele nõu, kuidas kuriteost teatada ja kuidas iseenda ohutust suurendada.

3.5. Soovitused tegevuste ja strateegiate täiendamiseks ning arendamiseks, et ennetada rassismi ja vihakuritegusid

Meie poolt vaadeldav kohalik politsei ei osalenud mitte ainult parimateks tavadeks peetavates projektides, vaid oli kaasatud teistesse projektidesse ja tegevustesse, mis tulid kasuks rassismi, vihakuritegude jms ennetamiseks ning nendega võitlemiseks (või korraldas neid).

Teatud juhtudel oli tegemist suhtlus- või informatiivsete tegevustega – nagu nt Lääne-Yorkshire politsei osalemine vihakuritegude nädalal. Teistel juhtudel aga koguti andmeid või koostati ad hoc materjale. Madridi Mitmekesisuse Juhtimisüksus on näiteks pühendunud käsiraamatu koostamisele haavatavate rühmade kohta, andmete kogumisele diskrimineerimisjuhtumite kohta ning vormide

jms kohandamisele, mida kasutada siis, kui ohver kuulub haavatavasse elanikkonda ja vähemusrühmadesse. Sama teeb ka ÜK politsei.

Peale selle oli Bologna munitsipaalpolitsei agent minevikus kaasatud kohalikule politseile mõeldud mitmekultuurilisuse ja diskrimineerimisalaste käsiraamatute koostamisse.

Helsingi politsei teeb koostööd naabruskonna vahenduskeskusega ja saab kord nädalas kokku LGBT inimestega, kes on põgenikud või taotlejad Soomes varjupaika; see on kõigest üks rühm paljudest, mis koguneb nädalas või kuus korra. See lihtsalt juhtus tol nädalal päevakavas olema. Siis oli ligikaudu 50 organisatsiooni, millega üksus teeb rohkemal või vähemal määral regulaarselt koostööd. Lisaks on olemas ka internetipolitseiüksus, mis tegeleb vihakõnedega veebikeskkonnas: see on preventiivsest üksusest täiesti eraldiseisev, kuigi preventiivne meeskond ja internetimeeskond suhtlevad omavahel. Veel üheks koostöötegevuse näiteks on koostöö Bulgaaria politsei ja Sofia Sisedirektoraadi vahel, mis pakub otsekontakti riikliku hädaabinumbri 112.

Üldiselt tundub, et sellistes projektides ja tegevustes osalemisel on positiivne mõju – nii väitsid enamik vastanutest. Eriti on need projektid võimaldanud riiklikel haldusorganitel keskenduda ja tegeleda võitlusega rassismi ja ksenofoobia vastu (Hispaania võtmeinformaator); on suurendanud vihakuritegudest teatamise, politsei poolt vahi alla võtmise ja süüdimõistvate kohtuotsuste arvu (Inglise võtmeinformaator) ning on pannud aluse paremale arusaamale, kuidas selliseid küsimusi lahendada ja nendega tegeleda (Portugali võtmeinformaator). Mõningatel juhtudel on projektides ja tegevustes osalemine ka suurendanud usaldust politsei vastu (Soome võtmeinformaator). Veel üheks oluliseks nüansiks on lähedase partnerlussuhte rajamine organisatsioonide ja ühendustega – nt Lääne-Yorkshire politsei ja BHCA vahel.

Siiski on mainitud ka nõrku külgi. Paljude intervjueeritavate jaoks on üheks suurimaks nõrkuseks ressursside puudus, nii inimressursside mõttes konkreetses piirkonnas kui ka rahalisi ressursse silmas pidades. Seda teatasid Soome, Hispaania, ÜK, Itaalia ja Portugali võtmeinformaatorid. Mitmete intervjueeritavate sõnul on majanduslike ressursside puuduse tõttu projektide kestus liiga lühike.

Kõik need projektid võimaldanud riiklikel haldusorganitel keskenduda ja tegeleda võitlusega rassismi ja ksenofoobia vastu; on suurendanud vihakuritegudest teatamise, politsei poolt vahi alla võtmise ja süüdimõistvate kohtuotsuste arvu ning on pannud aluse paremale arusaamale, kuidas selliseid küsimusi lahendada ja nendega tegeleda ja samuti suurendanud usaldust politsei vastu.

Järgmiseks nõrgaks küljeks on raskused suhtlemisel teiste ametivõimudega ning nende kaasamine rassismi jms teemasse (Hispaania võtmeinformaator) ning raskused kaasata projektidesse religioosseid rühmi (Briti võtmeinformaator). Peaksime nõrkusena mainima analüüsitud projektide jälgimis- või hindamistegevuste peaaegu täielikku puudumist (kuigi vastanud ei toonud seda välja) – nt saadud koolituse ametlik hindamine või tegevuste mõju konkreetses piirkonnas. Spetsiaalsetel politseiüksustel (nagu nt Helsingi Preventiivne Politseiüksus ja Madridi ning Fuenlabrada Mitmekesisuse Juhtimisüksused Hispaanias) on sisemised tegevuste ja sekkumiste jälgimissüsteemid töö efektiivsuse hindamiseks. Lääne-Yorkshire politsei kasutab aga töösoorituse jälgimist ja hindamismeetodeid. Neil on vihakuritegude uurimise komisjon, kuhu politsei kutsub kohaliku kogukonna liikmeid ja muid partnereid vihakuritegusid ning juhtumeid põhjalikult uurima. Portugali võtmeinformaatori sõnul on Portugali politseis saadaval ka iga-aastane hindamissüsteem, mida lähipolitsei peavad arvesse võtma, et veenduda eesmärkide saavutamises.

Nõrkuseks on analüüsitud rassismi, vihakuritegude jms ennetamise ja nende vastu võitlemise projektide jälgimis- või hindamistegevuste peaaegu täielik puudumine.

Vastajad rõhutavad tugevusi ja nõrkuseid kaaludes lisaks edasist vajadust juurutada rassismi, diskrimineerimise, ksenofoobia ja vihakuritegude ennetamist ning nendega võitlemist ning täiendada kirjeldatud tegevusi ja projekte.

Paljude jaoks paistab olevat selge, et tegevuste täiustamiseks on vaja rohkem ressursse ja rohkem võimalusi küsimuste arutamiseks. Järgmiseks võtmeküsimuseks on vajadus paremini määratleda asjakohaste teadmiste ja oskustega professionaalid (Hispaania võtmeinformaator), et luua ja laiendada mitmest professionaalist koosnevat võrgustikku, teha seda operatiivsemaks ja võimaldada sel tegutseda käegakatsutaval viisil (Soome ja Itaalia võtmeinformaatorid); parema hindamise ja jälgimise ning täiendatud suhtluse nimel kolmanda sektoriga (Briti ja Itaalia võtmeinformaatorid); pidev ja rohkem spetsialiseerunud koolitus (Itaalia ja Portugali võtmeinformaatorid); ning suurendada kohtu, prokuröride, sotsiaaltalituste ja valitsusväliste organisatsioonide osalust rassismi- ja diskrimineerimisvastastes tegevustes (Bulgaaria võtmeinformaatorid).

Järeldused ja soovitus

PP analüüs ja intervjuude ning fookusrühmade võtmeinformaatorite kaudu kogutud andmed igast riigist, mis osales lähedusprojektis tõendasid, et hoolimata üldiselt kasutatavast õiguslikust raamistikust ennetamaks rassismi, diskrimineerimist ja muid sallimatuse vorme ning nendega võitlemaks ja esimeses peatükis kirjeldatud võtmesõnadele omistatud tähenduste ulatuslikust levitamisest on üldiselt mitmeid reaktsioone rassismi, ksenofoobia ja vihakuritegude suhtes.

Meie arust tuleks arvesse võtta mõningaid muutujaid, et mõista erinevusi rassismi, ksenofoobia, sallimatuse vormide ja vihakuritegude käsitlemisel ning et aru saada mitmetest PP-test leitud vastustest sedasorti käitumise ennetamise ja sellega võitlemise kohta:

- naabruskondade ja linnade sotsiaalne kooslus ning etniliste või religioosete vähemuste suurem või väiksem olemasolu: kus teistest riikidest pärit inimeste arv on piiratud, tõenäoliselt rassismiprobleemid jne, on samuti rahvastiku poolt vähem tajutavad. Lisaks võib rassismi, sallimatuse või vihakuritegude määr olla kõrgem naabruskondades, kus on suure protsent sotsiaalse haavatavuse riskirühma kuuluvat rahvastikku;
- immigrandide ning etniliste ja religioosete kogukondade pikaajaline paiknemine territooriumil: kus võõramaist päritolu rahvastik paikneb juba pikka aega, oleksid nii ühiskond kui võimud võinud välja mõelda integreerumise ning rassismi, ksenofoobia, diskrimineerimise jms haldamiseks vahendeid ja strateegiaid ning neid ellu viia;

Tegevuste ja projektide täiustamiseks on vaja rohkem ressursse ning võimalusi, et arutada rassismi, diskrimineerimise, ksenofoobia ja vihakuritegude ennetamist ning nendega võitlemist.

- seadusandluse saadavus, mis toetab võrdseid võimalusi kõikides valdkondades ja vabadust selgelt väljendada seksuaalsust või soolist orientatsiooni: raskem on korraldada tegevusi diskrimineerimise ja vihakuritegude ennetamiseks ning nendega võitlemiseks paigus, kus ei ole rakendatud vahendeid ega strateegiaid meest ja naiste vahelise võrdsuse juurutamiseks või paigus, kus valitsevad reeglid, mis piiravad vabadust väljendada seksuaalsust või soolist kuuluvust.

Seega peaks rassismi, ksenofoobiat ja vihakonflikte ennetavate ning nendega võitlevate strateegiate ja vahendite väljamõtlemine üldiselt põhinema kõikide muutujate hoolikal analüüsil. Vastav analüüs on võimalik välja töötada järgnevatel alustel:

- uurimistöo, sotsiaalmajanduslike omaduste uuringud linnades/piirkondades, kus lähipolitsei töötab, et tuvastada peamised probleemid konkreetses piirkonnas. Politsei võiks välja töötada ja juurutada kaebuste kogumise andmebaasid vastavas piirkonnas, et kirjeldada vihakuritegude omadusi;
- täiendatud koolitus kohalike, riiklike ja rahvusvaheliste määruste kohta seoses inimõiguste, rassismi, muude sallimatuse vormide ja vihakuritegudega;
- pidev diskussioon etniliste/religioosete kogukondade ja vähemustega või haavatavate inimeste rühmadega;
- pidev suhtlus ühenduste, valitsusväliste organisatsioonide ja kolmanda sektoriga, mis tegelevad rassismi, ksenofoobia, diskrimineerimise, muude sallimatuse vormide ning vihakuritegudega ja üldiselt haavatavate inimestega;
- pidev võrdlus teiste asutuste ja võimudega, eriti kohalikega.

Vajalik on arvesse võtta teatud muutujaid, et mõista erinevusi rassismi, ksenofoobia, muude sallimatuse vormide ja vihakuritegude käsitlemisel:

- Naabruskondade ja linnade sotsiaalne kooslus ning etniliste või religioosete vähemuste suurem või väiksem olemasolu.
- Immigrantide ning etniliste ja religioosete kogukondade pikaajaline paiknemine territooriumil.
- Seadusandluse saadavus, mis toetab võrdseid võimalusi kõikides valdkondades ja vabadust selgelt väljendada seksuaalsust või soolist orientatsiooni.

Põhjaliku analüüsi kõikide eelmainitud muutujate kohta saab koostada järgmistel alustel:

- Uurimistöo ja linnade/piirkondade sotsiaal-majanduslike omaduste uuringud.
- Täiendatud koolitus.
- Pidev diskussioon etniliste-religioosete kogukondade ja vähemuste või haavatavate inimeste rühmadega.
- Pidev suhtlus ühenduste, valitsusväliste organisatsioonide ja kolmanda sektoriga.
- Pidev võrdlemine teiste asutuste ja ametivõimudega.

Analüüside ja vahetuste tulemustega alustades oleks lähipolitseil vajalikud kognitiivsed töövahendid eelnevalt määratletud ja kirjeldatud strateegiate ja operatiivsete töövahendite väljatöötamiseks ning rakendamiseks. Töövahendeid peaks olema kolme tüüpi: mõeldud politseiorganisatsioonile – nt koolitus; mõeldud kasutajatele –nt vihakonfliktide operatiivprotokolli haldamine ja teavitamine kolmanda isiku poolt; ning mõeldud nii organisatsioonile kui kasutajatele – nt formaalsete võrgustike rajamine ja ametlike lepingute koostamine.

Mis puudutab nii politseile kui kasutajatele mõeldud töövahendeid, võib formaalse võrgustiku rajamine olla kriitilise tähtsusega. Ülal kirjeldatud parimate praktikate kogemustes oleme täheldanud, et mitte iga kaasatud riigi lähipolitsei politsei ei kuulu võrgustikku. Võrgustiku olemasolul on see aga vahest seotud ainult mingi kindla projekti teostamise ja elluviimisega. Nii mõnedki

Kognitiivseid ja operatiivseid töövahendeid peaks olema kolme tüüpi: mõeldud politseiorganisatsioonile – nt koolitus; mõeldud kasutajatele –nt vihakonfliktide operatiivprotokolli haldamine ja teavitamine kolmanda isiku poolt; ning mõeldud nii organisatsioonile kui kasutajatele – nt formaalsete võrgustike rajamine ja ametlike lepingute koostamine.

võtmeinformaatorid on rõhutanud, et kasuks võiks tulla stabiilsete võrgustike rajamine aja jooksul, kus lähipolitsei saaks teha tihedalt koostööd võimude, valitsusväliste organisatsioonide, etniliste, religioossete ja LGBT kogukondade ning vähemusrühmadega.

Neil võrgustikel peaks olema mitu eesmärki: - koos mõelda territooriumil valitsevate probleemide üle; - jagada kogemusi ning iga kasutaja poolt rakendatavaid meetmeid ja töövahendeid; - leida ühiseid lahendusi; - toetada teisi liikmeid konkreetses olukorras, näiteks aidata alus panna kolmandate isikute poolt teavitamisele.

Veel üheks kasulikuks töövahendiks oleks koodiraamatu koostamine, mis kirjeldaks „vihakuriteo“ omadusi ja andmebaasi rajamine vihakuritegude andmete kogumisekeks, et politsei saaks olukorda piirkonnas jälgida. Niisama tähtis oleks politsei jaoks sisemine hindamise ja seiresüsteem nende tegevuste kohta seoses rassismi, muude sallimatuse vormide ja vihakonfliktide ennetamise ning nendega võitlemise kohta.

Formaalse võrgustiku rajamine võib olla niivõrd oluline, et lähipolitsei saaks teha tihedalt koostööd võimude, valitsusväliste organisatsioonide, etniliste, religioossete ja LGBT kogukondade ning vähemusrühmadega. Neil võrgustikel peaks olema mitu eesmärki: - koos mõelda territooriumil valitsevate probleemide üle; - jagada kogemusi ning iga kasutaja poolt rakendatavaid meetmeid ja töövahendeid; - leida ühiseid lahendusi; - toetada teisi liikmeid konkreetsetes olukordades, näiteks aidata alus panna kolmandate isikute poolt teavitamisele.

Intervjueeritavad väljendasid koolituse vajadust ja olulisust, rääkides politseiorganisatsioonile mõeldud vahenditest. See on kasutusel enamuses analüüsitud parimates praktikates. Oleme märkinud, et sageli on inimõiguste küsimuste, rassismi-, ksenofoobia-, diskrimineerimise ja muude sallimatuse vormide ning vihakuritegude teemaline koolitus seotud ajutiste projektidega: tegemist on seega ühekordse koolitusega. Selle asemel võiks kasuks tulla jätkuv koolitus eelmainitud teemadel, mis on saadaval enamikele agentidest, kes territooriumitel töötavad ning mis kaasab koolitajatena eksperte. Veel üheks kasulikuks töövahendiks oleks koodiraamatu koostamine, mis kirjeldaks „vihakuriteo“ omadusi ja andmebaasi rajamine vihakuritegude andmete kogumisekeks, et politsei saaks olukorda piirkonnas jälgida. Niisama tähtis oleks politsei jaoks sisemine hindamis- ja jälgimissüsteem nende tegevuste kohta seoses rassismi, muude sallimatuse vormide ja vihakonfliktide ennetamise ning nendega võitlemise kohta.

Lõpetuseks oleks vaja rakendada kasutajale mõeldud töövahendeid, sealhulgas ka võrgustikku. Parimad praktikad ja intervjuud võtmeinformaatoritega on õigupoolest näidanud, et vihakonfliktidega toimetulemiseks kasutab lähipolitsei riiklikus kriminaalõiguses sisalduvaid õiguslikke normatiive, püüdes ohvrise diskreetselt suhtuda (nt naisagent naissoost ohvri jaoks). Selle asemel on olemas vähemspetsiifilised protokollid või töövahendid nagu teatamine kolmandate isikute poolt või taastav õigusemõistmine, mida samuti peetakse kasulikeks töövahenditeks. Lähipolitsei võiks niisiis keskenduda operatiivsete protokollide kehtestamisele, mis määratlevad peamised kavatsetavad tegevused seoses vihakuritegude käsitlemisega, võimalusel eristades ohvri omadustel põhinevaid meetodeid – religioossesse kogukonda kuuluv immigrant, naine, LGBT inimesed.

samuti abi
küsimustes,
esitamisel
teenuse kaudu,
õigussüsteem
keela seda.

Ülalmainitud
töövahendite
võiks parandada
võimalikku mõju
ksenofobsete,
sallimatuse

On olemas vähemspetsiifilised protokollid või töövahendid nagu teatamine kolmandate isikute poolt või taastav õigusemõistmine, mida samuti peetakse kasulikeks töövahenditeks. Lähipolitsei võiks niisiis keskenduda operatiivsete protokollide kehtestamisele, mis määratlevad peamised kavatsetavad tegevused seoses vihakuritegude käsitlemisega, võimalusel eristades ohvri omadustel põhinevaid meetodeid.

Politsei võib
paluda teatud
näiteks kaebuse
kolmanda isiku
kui
seda nõuab ja ei

strateegiate ja
rakendamine
lähipolitsei
rassistlike,
muude
vormide,

diskrimineerimise ja vihakuritegude ennetamisele ning nende vastu võitlemisele.

Lisa I

Intervjuu kava politseiametnikele, valitsusväliste organisatsioonide operaatoritele ja kogukonnajuhtidele

Riigis, **kus on olemas** parimad praktikad

Suhtlus

- Kas teate, kas politsei osaleb ametlikes ja/või mitteametlikes võrgustikes kodanike ja/või kogukondade juhtidega?
 - Millisel tasandil?
 - Kas nad edendavad tegevusi kogukonnas või osalevad nendes?
 - Kas nende tegevuste eest kannavad hoolt kindlad isikud?
- Kas teate, kas politsei suhtleb kohaliku kogukonnaga? Kuidas politsei teeb seda?
 - Kas nad korraldavad koosolekuid kodanikega, et küsimusi koguda ja esitada? Kellega ja kui tihti?
 - Kas nende koosolekute kohta on aruandeid? Milliste tulemusteni on nad jõudnud?

Ainult politseiametnikele

- Kas politsei on määranud politseinike hulgast esindaja, kes hoiab ühendust kohalike ja etniliste kogukondadega?

Konflikti lahendamine

- Kuidas defineeriksite diskrimineerimist, sallimatust või vihakonflikti/kuritegu?
- Kas teate, kuidas politsei reageerib diskrimineerimisele, sallimatusele või vihakonfliktile/kuriteole?

Ainult politseiametnikele

- Kas politsei kasutab vahendusteenust, taastavat õigusmõistmist vms, et lahendada diskrimineerimiskonflikte?
- Kas on kodifitseeritud menetluskordi ja/või parameetreid, mida politsei peab järgima, tegeledes sedalaadi konfliktide/kuritegudega?
- Kas on olemas ülevaataja, kes kontrollib tegelikku vastavust nendele menetluskordadele/parameetritele diskrimineerimise, sallimatuse või vihakonflikti/kuritegudega tegelemisel?
- Kas neid menetluskordi on aja jooksul muudetud efektiivsuse suurendamise nimel?
- Kas olete jaganud häid tavasid teiste linnade lähipolitseiga?

Koolitus

- Kas Teie meelest on oluline, et politseid koolitatakse inimõiguste või vihakuritegudega tegelemise alal?

Ainult politseiametnikele

- Kas olete saanud koolitust inimõiguste või vihakuritegudega tegelemise alal?
- Kes oli koolituse pakkujaks?
- Milliseid teemasid käsitleti?
- Mitu koolitustundi viidi läbi?
- Mis oli koolituse tüüp (klassitund lektoriga, rollimängud jne)?
- Mitu inimest osales koolitusel?
- Mis on nende rollid organisatsioonis?

Muud projektid/tegevused (nt teatamine kolmandate isikute poolt)

- Kas on veel mingeid projekte/tegevusi, kuhu politsei on kaasatud, milles on lisategevusi peale eelmainitute? Millised tegevused? Milliste tulemusteni on jõutud?
- Kas olete isiklikult osalenud selles projektis/projektides?
- Kuidas kirjeldaksite selle tugevusi ja nõrkuseid?

- Kuidas on see projekt kasu toonud rassismi, diskrimineerimise ja muude sallimatuse vormide ning vihakuritegude/juhtumitega võitlemisele?

Sugu

- Kas arvate, et sugu on küsimus, mida politsei peab sekkumisel arvesse võtma?

Ainult politseiametnikele

- Kas sooküsimus on lisatud lähipolitsei sekkumismetoodikasse?
- Kas diskrimineerimise/vihakuritegude naissoost ohvritega seotud sekkumise kohta on kodifitseeritud reegleid?
- Kas diskrimineerimise/vihakuritegude LGBT ohvritega seotud sekkumise kohta on kodifitseeritud reegleid?

Kokkuvõte

- Kas projekti kohta on olemas vahe- või lõpphinnang?
- Kuidas saaks Teie meelest neid tegevusi tulevikus täiustada?

Lisa II

Intervjuu kava politseiametnikele, valitsusväliste organisatsioonide operaatoritele ja kogukonnajuhtidele

Riigis, kus parimad praktikad puuduvad

Mõisted:

- Mida peate silmas rassismi, diskrimineerimise ja vihakuriteo all? Kuidas Te neid määratleksite?
- Kas olete kunagi kuulnud „lähipolitseist“? Kuidas Te seda määratleksite? Mis on Teie meelest „lähipolitsei“ ülesanded või igal juhul kohaliku või naabruskonna politsei ülesanneteks?

Suhted territooriumi, etniliste kogukondade ja vähemustega

- Kas teate, kas Teie linnas/naabruskonnas on aset leidnud juhtumeid seoses rassismi, diskrimineerimise, sallimatuse või vihakuritegudega immigrantide, etniliste ja kultuuriliste kogukondade, LGBT inimeste vms vastu?
- Kas teate, kas Teie riigi/linna/naabruskonna kohalik politsei on kontaktis etniliste kogukondade, etniliste/kultuuriliste vähemuste või LGBT rühmadega selles piirkonnas, kus nad töötavad? Millised kontaktid neil on?
- Kas teate, kas Teie riigi/linna/naabruskonna kohalik politsei on kontaktis ühenduste või valitsusväliste organisatsioonidega, mis tegelevad diskrimineerimise ja rassismiga? Millised kontaktid neil on?
- Kas peate oluliseks, et kohalik politsei loob ja hoiab kontakte kogukondade, vähemuste ning valitsusväliste organisatsioonidega?
- Kas nendevaheline koostöö on oluline? Kuidas tuleks sellele koostööle alus panna (regulaarsed koosolekud, teabevahetus, suurem kohalolu paikades, kus on palju vähemusi, et rajada usaldusel põhinevaid suhteid, alustada ühiseid projekte ning määrata ad hoc agent, kes tegutseb peamise esindajana jne)?

Rassismi ja diskrimineerimisega võitlemine ning nende ennetamine

- Kas peate oluliseks, et kohalik politsei osaleb tegevustes, mis käsitlevad rassismi, diskrimineerimist ja muid sallimatuse vorme ning vihakuritegude ennetamist ja nendega võitlemist? Kas oskaksite seletada, miks see on tähtis?

Ainult politseiametnikele

- Kas kohalik politsei osaleb tegevustes, mis käsitlevad rassismi, diskrimineerimist ja muid sallimatuse vorme ning vihakuritegude ennetamist ja nendega võitlemist? Kui jah: kas oskate neid tegevusi kirjeldada?
- Kas kohalikul politseil on spetsiifilisi tegevusi soopõhiste kuritegude jaoks?
- Kas leiate, et politsei on tegutsenud piisavalt? Kas Teie meelest võiks politsei teha midagi veel rohkem või midagi muud (nt abitelefoni, andmebaasi, vahendusteenused, taastav õigusemõistmine jne)?

Koolitus

- Kas arvate, et rassismi, diskrimineerimise ja vihakuritegude ennetamiseks ning nendega võitlemiseks on oluline, et kohalik politsei viiks neil teemadel läbi spetsiaalse koolituse?

Ainult politseiametnikele

- Millist koolitust oleks Teie meelest vaja (klassitund lektoriga, rollimängud, simulatsioonid jne)?
- Kas Teie meelest oleks parem koolitada väheseid politseiametnikke mitmeid tunde kestva põhjaliku koolitusega või oleks parem pakkuda kõikidele politseiametnikele baaskoolitust?

Järeldused

- Mis on Teie meelest üldjoontes peamised probleemid, millega kohalik politsei seisab silmitsi, tegeledes rassismi, diskrimineerimise, sallimatuse ja vihakuritegudega?
- Kas arvate, et üldiselt võiks heade tavade jagamine erinevate riikide vahel aidata kohalikku politseid neid vajadusi lahendada? Kuidas võiks see abiks olla?

Lisa III

Fookusrühma kava politseiametnikele, valitsusväliste organisatsioonide operaatoritele ja kogukonnajuhtidele

Riik, kus parimad praktikad on olemas

SÕLTUVALT PARIMALE PRAKTIKALE, MILLELE KESKENDUTE (KOOLITUS, VÕRGUSTIK JNE), TULEKS FOKUSRÜHMAS PÜHENDADA SPETSIAALSET TÄHELEPANU JA PIKEMAT AEGA VASTAVALE SESSIOONILE

- **Kõikide osalejate lühike tutvustus**

- Paluge kõikidel osalejatel ennast tutvustada (asutus/organisatsioon ja roll)

- **Mõisted ja konflikti lahendamine**

- Proovige leida ühised mõisted järgmistele kontseptsioonidele/küsimustele: rassism, ksenofoobia, sallimatus, vihajuhtum/kuritegu
- Arutlege, kas nende linnas/naabruskonnas on praegu või minevikus olnud probleeme tegelemisel rassismi, diskrimineerimise, sallimatuse ja vihakuritegudega seotud probleemidega, mis on suunatud immigrantide, etniliste ja kultuuriliste kogukondade ning LGBT inimeste vastu
- Arutlege järgmistel teemadel:
 - o kohaliku politsei roll rassismi, diskrimineerimise ja muude sallimatuse vormide ning vihakuritegude ennetamisel ja nendega võitlemisel
 - o töövahendid/meetodid, mida politsei kasutab või peaks kasutama, et reageerida diskrimineerimisele, sallimatusele või vihakonfliktile/kuriteole (nt vahendusteenus, taastav õigusemõistmine, abiliin, andmebaas, kvaliteediparameetrid jne)
 - o spetsiaalsed töövahendid/meetodid, mida politsei kasutab või peaks kasutama, et reageerida diskrimineerimisele jne, kui ohvriks on naine või LGBT inimene
 - o muud töövahendid või meetodid, mis võiksid politseid aidata rassismiga jne võitlemisel ning nende kasulikkus (nt teatamine kolmandate isikute poolt)
 - o Andke hinnang kasutatavatele töökasutusele ning pakkuge, kuidas neid võiks täiustada

- **Suhtlus ja suhted territooriumi, etniliste kogukondade ja vähemustega**

- Arutlege suhte üle, mis politseil on nende linna/naabruskonnaga, kus nad töötavad (nt osalus ametlikes/mitteametlikes võrgustikes, suhted/kontakt etniliste kogukondade, etniliste/kultuuriliste vähemuste või LGTB rühmadega)
- (juhul, kui osalejad pole selles küsimuses veel arutelu vältel sõna võtnud): Paluge kõikidel osalejatel arutleda kõikide nende asutuste koostöö olulisuse üle ning mõelda, kuidas seda rajada

- **Koolitus**

- Paluge kõikidel osalejatel arutleda politsei koolitamise olulisust inimõiguste või vihakuritegude käsitlemise teemadel ning mõelda, milline koolitus oleks parim (nt klassitund lektoriga, rollimängud, kõikide politseinike baaskoolitus või väheste politseinike erikoolitus)
- Hinnake seni läbiviidavat koolitust ja selle mõju suhetele vähemusrühmade ning kohaliku rahvastikuga

- **Kokkuvõte (soovitused parimateks praktikateks)**

- Küsige kõikidelt osalejatelt, kas arutlus käsitletud tegevusi saaks tulevikus täiustada ja kas neil on soovitusi muudeks parimateks praktikateks, mida kohalik politsei saaks rakendada rassismi jms ennetamisel ning sellega võitlemisel.

Lisa IV

Fookusrühma kava politseiametnikele, valitsusväliste organisatsioonide operaatoritele ja kogukonnajuhtidele

Riik, kus parimad praktikad puuduvad

- **Kõikide osalejate lühike tutvustus**
 - Paluge kõikidel osalejatel ennast tutvustada (asutus ja roll)
- **Arutelu mõistete üle**
 - Paluge kõikidel osalejatel arutleda järgmiste kontseptsioonide/küsimuste mõistete ja tähenduste üle: rassism, diskrimineerimine, ksenofoobia ja vihakuritegu
 - Paluge kõikidel osalejatel arutleda „lähipolitsei“ üle. Küsige, kas nad on sellest kunagi kuulnud ning kuidas seda defineerida ja palu arutleda selle ülesannete üle.
- **Rassismi ja diskrimineerimisega võitlemine ning nende ennetamine**
 - Paluge kõikidel osalejatel arutleda kohaliku politsei rolli üle rassismi, diskrimineerimise ja muude sallimatuse vormide ning vihakuritegude ennetamisel ja nendega võitlemisel
 - Paluge kõikidel osalejatel arutleda tegevuste ja töövahendite üle, mida politsei peab rakendama, et ennetada rassismi, diskrimineerimist ja muud sallimatuse vorme ning vihakuritegusid ning nendega võidelda (nt abiliin, andmebaas, vahendusteenused, taastav õigusemõistmine jne)
- **Probleemid rassistlike ja diskrimineerimisjuhtumite ning vihakuritegude käsitlemisel ja võimalikud lahendused**
 - Paluge kõikidel osalejatel arutleda, kas nende linnas/naabruskonnas on praegu/on olnud probleeme rassismi, diskrimineerimise, sallimatuse ja vihakuritegude juhtumite käsitlemisel, mis on suunatud immigrantide, etniliste ja kultuuriliste kogukondade või LGBT inimeste vastu
 - Paluge kõikidel osalejatel arutleda võimalike lahenduste üle seoses rassismi, diskrimineerimise, sallimatuse ja vihakuritegudega seotud juhtumitega (küsi, kas koolitus peaks olema lahenduseks)
- **Suhtlus ja suhted territooriumi, etniliste kogukondade ja vähemustega**
 - Paluge kõikidel osalejatel arutleda, kas nende riigis/linnas/naabruskonnas on politseil kontakt/suhted etniliste kogukondade, etniliste/kultuuriliste vähemuste või LGBT rühmadega ning millised kontaktid/suhted neil on ja kas on võimalus või vajadus rohkemate kontaktide järele
 - Paluge kõikidel osalejatel arutleda, kas nende riigis/linnas/naabruskonnas on politseil kontakt/suhted diskrimineerimise ja rassismiga tegelevate ühenduste või valitsusväliste organisatsioonidega, millised kontaktid/suhted neil on kas on võimalus või vajadus rohkemate kontaktide järele
 - (juhul, kui osalejad pole selles küsimuses veel arutelu vältel sõna võtnud): Paluge kõikidel osalejatel arutleda kõikide nende teemade koostöö olulisuse üle ning mõelda, kuidas seda rajada
- **Soovitused parimateks praktikateks**
 - Küsi kõikidelt osalejatelt, kas neil on soovitusi muudeks parimateks praktikateks, mida kohalik politsei saaks rakendada rassismi jms ennetamisel ning sellega võitlemisel

